

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

DIPLOMSKA NALOGA

KATJA KAMNAR

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Študijski program: Predšolska vzgoja

**OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE V
DRUGEM STAROSTNEM OBDOBJU**

Diplomska naloga

Mentorica: doc. dr. Darija Skubic

Avtorica: Katja Kamnar

Ljubljana, avgust, 2013

ZAHVALA

Za pomoč, usmerjanje in spodbudne besede pri izdelavi diplomske naloge, se zahvaljujem mentorici doc. dr. Dariji Skubic.

Zahvaljujem se otrokom Vrtca Kolezija, ki so sodelovali v raziskavi ter sodelavkam za njihovo pomoč.

Zahvaljujem se tudi moji družini in partnerju, ki so me spodbujali k pisanju diplomske naloge.

POVZETEK

Govor je zapleten in intenziven proces, ki se razvija že od prenatalnega obdobja pa vse do odraslosti. Je sredstvo, ki je v človekovem življenju zelo pomembno, z njim vzpostavljamo stike in komuniciramo z okolico. Otrokom moramo že v zgodnjem otroštvu nuditi optimalne pogoje za razvoj govora, jim dajati dober zgled, jih spodbujati h govoru in omogočiti različne dejavnosti, ki spodbujajo neverbalno in verbalno komunikacijo. V teoretičnem delu sem predstavila razvoj govora in dejavnike, ki vplivajo nanj. Ti dejavniki so družinsko okolje, vrstniki in vrtec. V empiričnem delu sem raziskala, kako različno stari otroci pripovedujejo zgodbe v različnih pogojih in kako na pripovedovanje zgodbe ter njeno koherentnost in kohezivnost vplivajo otrokov spol, število let otrokove vključenosti v vrtec in materina izobrazba. Rezultati so pokazali, da so deklice dosegle večje število točk kot dečki, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki, da so otroci mater z višjo izobrazbo dosegli večje število točk kot otroci mater z nižjo izobrazbo. Prav tako sem ugotovila, da je pomembno, v kakšnih pogojih otrok pripoveduje zgodbo.

KLJUČNE BESEDE: govor, kohezivnost, koherentnost, pripovedovanje, otrok

ABSTRACT

Speech is a complex and intensive process that is being developed from prenatal era till the adulthood. Speech is a very important resource in human life as it serves for the establishment of contacts and communication with the surroundings. Our duty is to provide children optimal environment for the development of speech, guide and encourage them to speak and enable them a variety of activities that encourage verbal and non-verbal communication.

In the theoretical part I have presented the development of speech and the factors that affect it. These factors are family environment, peers and kindergarten. In the empirical part I have researched the difference in storytelling among children of different age groups and environments. Furthermore I have also researched how the gender, age, inclusion in the kindergarten and the level of mother's education affects the storytelling, its coherency and cohesiveness.

The results have shown that the girls have reached higher score than boys, that the six years old have achieved higher score than four years old and that the children of mothers with higher education have reached higher score than the children of mothers with lower education. Apart from that I have also found out the importance of the environment and conditions in which the children is telling a story.

KEYWORDS: speech, coherency, cohesiveness, storytelling, child

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
1 TEORETIČNI DEL	2
1.1 KAJ JE GOVOR?	2
1.2 TEORIJE GOVORNEGA RAZVOJA	3
1.2.1 TEORIJA J. PIAGETA	3
1.2.2 TEORIJA N. CHOMSKEGA	4
1.2.3 BEHAVIORISTIČNA TEORIJA	4
1.2.4 KOGNITIVNE TEORIJE	5
1.3 RAZVOJ MIŠLJENJA IN GOVORA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	5
1.4 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA RAZVOJ GOVORA	7
1.4.1 GENETSKI DEJAVNIKI	8
1.4.2 OTROKOV SPOL	8
1.4.3 KAKOVOST DRUŽINSKEGA OKOLJA	9
1.4.4 SOCIALNO-EKONOMSKI DEJAVNIKI DRUŽINE	11
1.4.5 VRTEC IN VRSTNIŠKA SKUPINA	13
1.4.6 OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE V POVEZAVI Z DRUGIMI DEJAVNIKI	14
1.5 VLOGA VZGOJITELJA	15
1.5.1 DOŽIVETO BRANJE	16
1.6 KNJIŽNI KOTIČEK	17
1.7 JEZIK KOT KURIKULARNO PODROČJE	18
1.8 OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE	19
1.8.1 OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE V POVEZAVI Z DRUGIMI DEJAVNIKI	21
2 EMPIRIČNI DEL	22
2.1 OPREDELITEV PROBLEMA	22
2.2 CILJI RAZISKAVE	22
2.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	23
2.4 RAZISKOVALNA METODA	23
2.5 VZOREC	23
2.6 PRIPOMOČKI	24

2.7	POSTOPEK, REZULTATI IN INTERPRETACIJA	25
2.8	GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV ANALIZE	33
2.9	SKLEPNE UGOTOVITVE	42
3	LITERATURA	44
4	PRILOGE	46

KAZALO PREGLEDNIC

Tabela 1:

Starost otrok, izobrazba otrokove matere in število let otrokove vključenosti v vrtec 25

Tabela 2:

Število doseženih točk pri koherentnosti in kohezivnosti zgodbe Mojca Pokraculja 27

Tabela 3:

Število doseženih točk pri koherentnosti in kohezivnosti zgodbe Brundo se igra 30

Tabela 4:

Število doseženih točk pri koherentnosti in kohezivnosti zgodbe z izmišljenim začetkom 32

KAZALO SLIK

Graf 1: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe Mojca Pokraculja glede na spol	34
Graf 2: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe Mojca Pokraculja glede na spol	35
Graf 3: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe Brundo se igra glede na spol	35
Graf 4: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe Brundo se igra glede na spol	36
Graf 5: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe z izmišljenim začetkom zgodbe glede na spol	36
Graf 6: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe z izmišljenim začetkom glede na spol	37
Graf 7: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe Mojca Pokraculja glede na starost otrok	38
Graf 8: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe Mojca Pokraculja glede na starost otrok	38
Graf 9: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti otrok zgodbe Brundo se igra glede na starost	39
Graf 10: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe Brundo se igra glede na starost otrok	40
Graf 11: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe z izmišljenim začetkom zgodbe glede na starost otrok	40

Graf 12: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti z izmišljenim začetkom zgodbe glede na starost otrok 41

Graf 13: Število doseženih točk glede na izobrazbo matere 42

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Mojca Pokraculja	46
Priloga 2: Brundo se igra	52
Priloga 3: Zgodba z izmišljenim začetkom	57

UVOD

Govorni razvoj je zapleten, dinamičen in zlasti v obdobju dojenčka, malčka in zgodnjega otroštva zelo intenziven proces, ki se začne z jokom, neverbalnim sporazumevanjem, oblikovanjem in povezovanjem prvih glasov, poteka preko prve izgovorjene besede, hitrega skoka v besednjaku, oblikovanja enostavnih in sestavljenih stavkov, poznavanja slovničnih pravil, razumevanja različnih besedil, rabe govora v različnih govornih položajih, razvoja komunikacijskih spretnosti, meta-jezikovnega zavedanja in se, zlasti pri prehodu v obdobje srednjega otroštva, močno preplete z otrokovim mišljenjem, pismenostjo; kasneje, v obdobju srednjega otroštva, mladostništva in odraslosti pa govor postane način posameznikovega mišljenja in delovanja (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 7).

Govor je osnovno komunikacijsko sredstvo. V človekovem življenju je zelo pomemben, saj z njim vzpostavljamo stike, se izoblikujemo in komuniciramo z okolico. Pomembno je, da že v zgodnjem otroštvu nudimo otrokom optimalne pogoje za normalen govorni razvoj. Tega se moramo zavedati vsi, ki delamo z otroki, in jim dajati dober zgled. Z njimi se moramo veliko pogovarjati, jim brati različno literaturo, obiskovati knjižnice, jim omogočiti in jih spodbujati, da tudi sami pripovedujejo o različnih dogodkih, saj si tako bogatijo besedni zaklad in govorne izkušnje.

V teoretičnem delu diplomske naloge bom predstavila razvoj govora in dejavnike, ki vplivajo nanj. Teoretična izhodišča bodo podprta z različnimi raziskavami na področju otroškega govora, tako v tujih raziskavah kot tudi pri nas. Predstavila bom tudi, kako pomembni so družinsko okolje, vrstniki in vrtec, kjer so otroci deležni veliko različnih dejavnosti, ki spodbujajo njihov govor. Zavedati se moramo, kako zelo pomembno vlogo imamo zaposleni v vrtcih.

V empiričnem delu bom raziskovala, kako različno stari otroci pripovedujejo zgodbe v različnih pogojih in kako na pripovedovanje zgodbe in njeno koherentnost in kohezivnost vplivajo otrokov spol, število let otrokove vključenosti v vrtec in materina izobrazba.

1 TEORETIČNI DEL

1.1 KAJ JE GOVOR?

Govor je najbolj sestavljena funkcija centralnega živčnega sistema. Je osnovno sredstvo ljudske komunikacije, pogoj za zadovoljevanje socialnih potreb posameznika in orožje za prenos znanja. Govor nas torej označuje, oblikuje, spopolnjuje in dela človeške (Žnidarič, 1993: 13).

Ljudje smo socialna bitja, ki smo nenehno v interakciji drug z drugim, zato je govor zelo pomemben v našem življenju, poleg tega pa je govor tudi pomembno sredstvo mišljenja. V literaturi najdemo različne definicije, ki opredeljujejo, kaj je govor. Nekaj jih bom navedla v nadaljevanju.

Marjanovič Umek (1990: 11) pravi, da je govor pomemben v človekovem razvoju, da gre za oblikovanje človeka kot posameznika (individualna funkcija govora) in vzpostavljanje komunikacij z okolico (družbena funkcija govora).

P. Joly, P. Brunet, M. Page (Žnidarič, 1993: 13) pravijo, da je govor mentalna sposobnost, ki človeku omogoča, da v komunikaciji uporablja organizirane simbolne sisteme, kot je jezik.

R. Titone (1977, prav tam) pa meni, da je govor sestavljena sposobnost ali skupek sposobnosti fiziološko-psihološke narave, ki so funkcionalno organizirane, da bi prenašale sporočila.

De Saussure (1997, v Skubic, 2004: 9) pravi, da je govor v nasprotju z jezikom individualno dejanje volje in razuma, v katerem moramo razlikovati kombinacije, s katerimi govorec uporablja kod, da bi izrazil svojo misel, ter psihofizični mehanizem, ki mu omogoča, da te kombinacije ponotranji.

Govor, sistem, ki temelji na besedah in slovnicah ter omogoča komunikacijo, je bistveni element kognitivnega razvoja otroka in zato hkrati odseva interakcijo vseh področij otrokovega razvoja (Papalia, Wendkos Olds, Duskin Feldman, v Fekonja 2001: 1).

Govor je pomembno komunikacijsko sredstvo, ki so ga raziskovali mnogi znanstveniki, zato bom v naslednjem podpoglavju predstavila teorije govornega razvoja.

1.2 TEORIJE GOVORNEGA RAZVOJA

Odkar se razvoju otroškega govora posveča več pozornosti, najdemo veliko teorij, vendar nobena od njih ne ponuja vseh odgovorov na zastavljena vprašanja. Avtorji so različno definirali govor, vsem pa je skupno, da je govor sredstvo komunikacije (Horvat, Magajna, 1987: 70).

Glede na to, ali so raziskovalci poudarjali predvsem naravo, tj. notranje dejavnike (psihološke in biološke-fiziološke), ki vplivajo na razvoj govora, ali predvsem vzgojo, tj. zunanje dejavnike (socialne in sociološke), ali oboje, se teorije raziskovanja otroškega govora delijo na nativistične in empiristične, v novejši literaturi na nativistične in interakcijske (Skubic, 2004: 32).

1.2.1 TEORIJA J. PIAGETA

Piaget je na podlagi raziskav prišel do mnenja, da je jezikovni razvoj del splošnega kognitivnega razvoja, zato torej posebni mehanizmi za razvoj jezika ne obstajajo. Kognitivni razvoj je videl kot rezultat otrokovega raziskovanja sveta s pomočjo senzomotoričnih mehanizmov čutil, kot so vid, dotik, voh in okus; to raziskovanje omogoči izdelavo posebnih in konkretnih posplošitev o delovanju sveta. Začetne konkretne posplošitve se nato s pomočjo serij miselnih reorganizacij prevedejo v abstraktno vedenje. Del tega abstraktnega vedenja je jezikovno vedenje; za njegov razvoj zato niso potrebni nikakršni posebni mehanizmi, ločeni od tistih, ki so potrebni za druge vidike intelektualnega razvoja (Kranjc, 1999: 26).

1.2.2 TEORIJA N. CHOMSKEGA

Je utemeljitelj nativistične teorije. Po Chomskem ima otrok na voljo temeljne podatke o jeziku, ki ga sliši. Na podlagi teh podatkov izoblikuje sistem, ki te podatke upošteva. Podatki so vnos (»input«), ta vstopa v mehanizem (sredstvo) za usvajanje jezika. Kot proizvod (»output«) dobimo sistem (strukture jezika), za katerega imamo podatke. Chomsky je poudarjal, da imajo jeziki kljub razlikam v površinski strukturi veliko skupnega v globinski strukturi. Ugotavljal je, da so samo ljudje razvili sistem komunikacije, ki ima lastnosti naravnega jezika. Znotraj jezikovnih teorij je razlikoval dve komponenti: univerzalno slovnico in slovnice posebnih jezikov. Univerzalna slovnica je vrsta načel, ki so skupna vsem jezikom. Po njegovem se vsak otrok rodi z znanjem univerzalne slovnice, tako da se lahko hitro nauči jezikov. Tisto, česar se mora naučiti, je slovnica posameznega jezika. Trdil je, da se vsi otroci do petega leta naučijo temeljne strukture svojega jezika kljub razlikam v inteligentnosti in okolju, ki jih obkroža. Po njegovem mnenju ima okolje vlogo katalizatorja – ta poganja govorni organ, ki ga ima vsak posameznik v sebi (Skubic, 2004: 33–35).

Stališče Noaha Chomskega predstavlja napredek v teoriji razvoja jezika, saj so pred njim trdili, da je otroški govor v zgodnjem obdobju le nepravilen posnetek govora odraslih. Pokazal je, da je učenje jezika aktivni proces učenja pravil (Kranjc, 1999: 28).

1.2.3 BEHAVIORISTIČNA TEORIJA

Behavioristi vidijo v jeziku eno od oblik vedenja, pridobljenega s klasičnim pogojevanjem: otrok se nauči jezika s posnemanjem govora odraslega tako, da je za dobre približke jeziku odraslega nagrajevan. Za behavioriste je otroški govor nepopolna, še neizdelana, nesistematična in nedosledna inačica govora odraslega. Govoru odraslega postaja vedno bolj podoben, ker okolje otroka s spodbujanjem in popravljanjem usmerja k vedno pravilnejši rabi jezika (Skubic, 2004: 36).

Skinner je predlagal, naj se učenje jezika preučuje s pomočjo modela, ki se uporablja v laboratorijih pri raziskavi zmožnosti učenja živali. Seveda ni trdil, da lahko v

laboratoriju podgane nauči govoriti, kajti živali uporabljajo določene zvoke za izražanje čustvenih stanj, kot sta na primer groza ali strah, vedno na enak način, kar je povsem nasprotno človekovemu sporazumevanju, niti ni trdil, da se otroci naučijo jezika le s posnemanjem slišane. Nasprotno, poudaril je, da je jezik sestavljen iz enot, s katerimi lahko sestavimo nove kombinacije. Po njegovem mnenju ima pomembno vlogo pri učenju jezika tudi okolje (Kranjc, 1999: 26).

Behavioristični pristop pušča zelo malo prostora prirojenosti, predpostavlja le, da se je otrok ob rojstvu sposoben učiti. Poleg tega behavioristi ne priznavajo, da ima otrok poseben položaj v funkcijski analizi obnašanja; upoštevajo le razlike v ravneh kompleksnosti v organizaciji obnašanja med otrokom in odraslim (Skubic, 2004: 36).

1.2.4 KOGNITIVNE TEORIJE

Kognitivne teorije razlagajo govorni razvoj v kontekstu razvoja pojmov. Njeni avtorji menijo, da govorni razvoj temelji na spoznavnem razvoju (razvoju mišljenja). V starostnem obdobju od enega leta do štirih let in pol otroci aktivno oblikujejo svoj govor, vendar na posameznih razvojnih stopnjah razumejo in izražajo le tiste pojme, ki so se jih že naučili z miselnimi predstavami (Marjanovič Umek, 1990: 13).

Nobena teorija ne pove vsega o govoru, zagotovo pa vsaka prispeva nekaj h komplementarni razlagi različnih vidikov govornega razvoja. To pa ni presenetljivo, saj je prav govor tisti, ki nam ponazarja zapleten in neomajen potencial človekovega funkcioniranja (prav tam).

1.3 RAZVOJ MIŠLJENJA IN GOVORA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Odnos med mišljenjem in govorom so raziskovali številni strokovnjaki. Nekateri menijo, da sta mišljenje in govor identična. Drugi pravijo, da ni govora brez mišljenja, niti mišljenja brez govora. Tretji dokazujejo, da je mišljenje neodvisno od govora oziroma da imata mišljenje in govor dva neodvisna razvojna korena in se razvijata neodvisno (Žnidarič, 1993: 15).

O mišljenju in govoru predšolskega otroka se veliko razpravlja. Veliko se govori o J. Piagetu in L. Vigotskem, ki sta postavila temelje za razvoj govora in mišljenje otroka.

D. Skubic pravi (2004: 11), da sta oba razvojna psihologa že v svojih zgodnjih študijah o otroku opozorila na nejasnosti v odnosu med razvojem mišljenja in govora.

Piaget (1977, Batistič Zorec, 2006: 71) je prvi, ki je govoril o egocentričnosti otrokovega govora, vendar se je njegova razlaga o egocentričnosti razlikovala od Vigotskijeve razlage. Piaget je menil, da je egocentrični govor posledica otrokovega egocentrizma v mišljenju, kar pomeni neupoštevanja perspektive poslušalca, ki je otrok še ne zmore ločevati od lastne perspektive. Po njegovem je egocentrični govor nekoristen in z razvojem upada. Nasprotno pa je menil Vigotski, ki je dejal, da egocentrični govor nastane zaradi nezadostne individualizacije prvotno socialnega govora oz. zaradi neločevanja govora za sebe od govora za druge. Poudarjal je koristnost egocentričnega govora, ki otroku pomaga pri usmerjanju njegove aktivnosti in reševanju problemov. Vigotski je tudi dejal, da egocentrični govor ne ugasne, ampak se po sedmem letu spremeni v notranji govor. Otrok uporablja neke vrste notranji monolog, torej notranje rešuje probleme. Notranji govor je govor zase, ki predstavlja povsem samostojno, avtonomno govorno funkcijo, ki se razlikuje od zunanjega govora, ki je govor za druge. Notranji govor ni predhodnik zunanjega govora, ampak mu je nasproten.

Na začetku otrokovega razvoja sta govor in mišljenje ločeni funkciji. Thomas (1992, nav. po Batistič Zorec, 2006: 74) pravi, da si ju lahko predstavljamo kot dva kroga: eden predstavlja neverbalno mišljenje, drugi pa nekonceptualizirani govor; z razvojem se zblížujeta in prekrivata.

Govorni razvoj je zapleten, dinamičen in zlasti v obdobju dojenčka, malčka in zgodnjega otroštva zelo intenziven proces, ki se začne z jokom, neverbalnim sporazumevanjem, oblikovanjem in povezovanjem prvih glasov, poteka preko prve izgovorjene besede, hitrega skoka v besednjaku, oblikovanja enostavnih in sestavljenih stavkov, poznavanja slovničnih pravil, razumevanja različnih besedil, rabe govora v različnih govornih položajih, razvoja komunikacijskih spretnosti, meta-jezikovnega zavedanja in se, zlasti pri prehodu v obdobje srednjega otroštva, močno prepleta z otrokovim mišljenjem, pismenostjo; kasneje, v obdobju srednjega otroštva,

mladostništva in odraslosti pa govor postane način posameznikovega mišljenja in delovanja (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 7).

D. Žnidarič (1993: 27) pravi, da v tem obdobju otrok začne pravilno uporabljati čase, vedno bolj obvladuje sklanjatev in spregatev. Postopoma razumeva, da ime ne pripada samo enemu predmetu, ampak skupini ali vrsti predmetov (ne le moj avto, medo). Otrok začne posploševati predmete, ki imajo nekatere skupne značilnosti (barvo, obliko ...). Govorni tempo predšolskega otroka je bolj počasen kot govor odraslega, zato je pomembno, da ga mirno in potrpežljivo poslušamo. Kasneje z razvojem se pravilnost stavka izboljšuje, tako da vedno uspešneje obvladuje smiselno zvezo besed in stavkov. Ta proces se razvija v četrtem in petem letu starosti, skladno z otrokovim splošnim razvojem, to je z razvojem motorike in pozornosti ter zanimanjem za ljudi (vključevanje v igre z vrstniki). V tej dobi si otrok rad izmišlja zgodbe, v katerih se resničnost prepleta z domišljijo, hkrati pa močno pretirava (fabuliranje). Rad posluša pravljice, ki tudi vplivajo na razvoj jezika in domišljije. Poleg aktivnega besednega zaklada (besede, ki jih uporablja) nastaja tudi pasivni besedni zaklad (je skupek besed, ki jih otrok le delno razume in jih ne uporablja). V tem obdobju otrok bogati svoj govor v skladu s svojim splošnim razvojem in spoznavanjem vedno širšega okolja. Bogatenje ne pomeni le večanja besednjaka, ampak tudi kakovosti jezikovnih oblik vseh besednih vrst. Otrok že obnovi krajšo pravljico, pri čemer uporablja lepe, sestavljene stavke. Narašča število zaimkov, glagolov in veznikov.

1.4 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA RAZVOJ GOVORA

Na govor otroka vplivajo številni dejavniki, ki jih nekateri avtorji delijo na notranje in zunanje. V nadaljevanju bom predstavila nekaj teh dejavnikov.

1.4.1 GENETSKI DEJAVNIKI

Genetski dejavniki so pomembni za otrokov govorni razvoj. Muller (Marjanovič Umek, 2006: 63) pravi, da na razvoj govorne kompetentnosti vpliva interakcija večjega števila genov. Raziskave so pokazale, da imajo genetski dejavniki delni vpliv na razvoj otrokove slovnice ter na razvoj na področju semantike, fonologije in artikulacije.

1.4.2 OTROKOV SPOL

Eden izmed dejavnikov govornega razvoja je tudi otrokov spol. Na to temo je narejeno več raziskav, v katerih so avtorji preučevali razlike v govornem razvoju med deklicami in dečki.

Marjanovič Umek in sodelavci (2006: 56–57) opisujejo raziskave, ki kažejo, da se govor deklic razvija hitreje kot govor dečkov. Deklice hitreje spregovorijo, prej usvojijo slovnico jezika, dosegajo višje rezultate pri preizkusih pravilne izgovarjave besed, oblikujejo daljše izjave, imajo širši besednjak ter dosegajo višje rezultate na lestvicah govornega razvoja. Dečki imajo v nasprotju z deklicami pogostejše motnje branja in pisanja, saj deklice berejo več knjig in pišejo daljša besedila od dečkov, tudi v prvih razredih osnovne šole.

Pellegrini in Jones (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 56) navajata, da se deklice pogosteje kot dečki vključijo v simbolno igro in pri tem pogosteje rabijo govor tudi v simbolni funkciji.

Nekatere druge raziskave (Marjanovič Umek in sodelavci, 2012: 32) pa ugotavljajo, da je govorna kompetentnost deklic nekoliko višja od dečkov, vendar se dodatno odpirajo vprašanja o tem, v katerih razvojnih obdobjih in na katerih področjih govora. Nekateri raziskovalci (prav tam) ugotavljajo, da so razlike v govoru deklic in dečkov manjše, kot se pogosto pričakuje, ali pa celo obratno, da so dečki govorno kompetentnejši od deklic (npr. bolj razumejo prebrano vsebino, v sporazumevanju z

drugimi rabijo več različnih besed), kar potrjujejo izsledki nekaterih raziskav (npr. Maccoby in Jacklin, 1974).

Izsledki raziskav (npr. Apostolos in Napoleon, 2001; Bornstein in Haynes, 1998) kažejo, da so razlike med govorom deklic in dečkov značilne le v določenem razvojnem obdobju (Marjanovič Umek in sodelavci, 2012: 33).

Slovenske avtorice - Marjanovič Umek in druge (prav tam: 34) so preučevale učinek spola na govor otrok v obdobju zgodnjega otroštva in so ugotovile, da med tretjim in šestim letom ni bilo razlik med deklicami in dečki v splošni govorni kompetentnosti.

Tudi sama sem mnenja, da spol ni tisti dejavnik, pri katerem bi lahko rekli, da so deklice boljše v razvoju govora kot dečki, saj je razvoj govora pogojen tudi z drugimi dejavniki, ki vplivajo nanj, kot so okolje, družbeno-ekonomski status in drugi dejavniki.

1.4.3 KAKOVOST DRUŽINSKEGA OKOLJA

Otrokovi starši vplivajo na razvoj otrokovih govornih kompetentnosti v vseh obdobjih njegovega govornega razvoja (Papalia, Olds in Feldman, 2001, nav. po Fekonja, 2005). Čeprav otroku prirojene sposobnosti in notranja motivacija za usvajanje maternega jezika omogočajo, da jezik usvaja v različnih kontekstih ter prek različnih vrst govornih dražljajev, je bistvenega pomena, da spodbujajo otrokov govorni razvoj starši (Cain, 2004; Siegler, 1998; University of Delaware, 2003; nav. po prav tam, 2005).

Otroci živijo v družinah, ki v različni meri spodbujajo njihove govorne kompetentnosti (Snow, Burns in Griffin, 1999; nav. po prav tam, 2005). Različne možnosti za govorni razvoj, ki jih otroku ponuja družinsko okolje, so najpogosteje posledica razlik v prepričanjih staršev o pomembnosti spodbujanja govornega razvoja, ki učinkujejo na njihovo izbiro dejavnosti, med katerimi vstopajo v interakcijo s svojim otrokom (Foy in Mann, 2003; nav. po prav tam, 2005).

Avtorici J. Foy in V. Mann (Marjanovič Umek in sodelavci, 2012: 15) razlikujeta med tremi vidiki družinske pismenosti, ki imajo pomemben učinek na govor otrok. To so:

- skupno branje otroka in staršev,
- prepričanje staršev o pomenu skupnega branja in otroške literature,
- izpostavljenost staršev literaturi.

Slovenske avtorice Marjanovič Umek, Podlesek in Fekonja (Marjanovič Umek in sodelavci, 2012: 15) pa navajajo pet vidikov družinskega okolja, ki so pomembni za razvoj otrokovega govora:

- spodbujanje otrokovega govornega izražanja in pojasnjevanja,
- vključevanje v skupno branje,
- obiskovanje lutkovnih predstav in knjižnice,
- pogovor med skupnimi dejavnostmi staršev in otrok,
- interaktivno branje ter spodbujanje otrokovega govora v območju bližnjega razvoja.

Avtorica U. Fekonja (2005) navaja v članku, da starši spodbujajo otrokov govorni razvoj s tem, da razširjajo in preoblikujejo tisto, kar so otroku povedali, se z otrokom pogovarjajo o tem, kar ga zanima, ga poslušajo dovolj dolgo, da se lahko odzove na govorne spodbude in mu postavljajo različna vprašanja.

Rezultati študij kažejo (prav tam, 2005), da spodbujanje otrokovega govornega odzivanja v prvih treh letih pozitivno učinkuje na otrokove komunikacijske spretnosti tudi pozneje v življenju. Tudi otrokovo spodbujanje v simbolni igri, vključevanje otroka v pogovor o tem, kaj je počel čez dan ali kaj bi rad počel, skupno branje otroške literature, ki otroke spodbuja k prevzemanju vloge dejavnih partnerjev v komunikaciji s starši, tako spodbujajo razvoj njihovih govornih kompetentnosti.

Starši (prav tam, 2005) pomembno vplivajo na otrokov govorni razvoj, ko se v obdobju dojenčka vključujejo v govorno interakcijo z otrokom in tako spodbujajo njegovo govorno odzivanje. Tisti starši, ki pogosto govorijo ali pojejo v navzočnosti

svojega dojenčka ali posnemajo njegove glasove, spodbujajo otrokovo usvajanje jezika. Zgodnja komunikacija med starši in dojenčkom je neverbalna, vendar bistvenega pomena za nadaljnji razvoj otrokovega govora, kot tudi za razvoj njegovih socialnih spretnosti, sodelovanja in igre.

Avtorica tudi navaja (prav tam, 2005), da se govor staršev, ki je namenjen otroku, v mnogih značilnostih razlikuje od govora, ki je namenjen odrasli osebi. Ta govor je navadno preprostejši, vsebuje pogosto ponavljanje besed, ima kratke in slovnično pravilne izjave, ki jih otrok lahko razume. V njem se pojavlja več vprašalnih izjav in prošenj, prav tako pa odrasli pogosteje opisujejo predmete ali dogodke iz otrokovega neposrednega okolja kot v govoru, ki je namenjen odraslim osebam. Starši v govornih interakcijah z otrokom govorijo razločneje in počasneje ter v svojem govoru uporabljajo drugačno intonacijo.

Tudi na temo Skupno branje staršev in otrok je narejenih veliko raziskav (Fekonja, 2005), ki pravijo, da starši spodbujajo otrokov govorni razvoj preko glasnega branja literature, branja skupaj z otrokom, poslušanjem otroka, ki knjigo bere glasno, ter s spodbujanjem otroka k samostojnemu tihemu branju. Avtorji menijo, da starši, ki se pogovarjajo s svojim otrokom o slikah v knjigi, o tem, kaj se dogaja, kaj se bo zgodilo in kaj se je zgodilo v prebrani zgodbi, otroka še dodatno spodbujajo h govornemu izražanju. Starši prav tako spodbujajo otrokovo govorno kompetentnost z večkratnim branjem otrokovih najljubših knjig ter s spodbujanjem otroka, da pri branju dejavno sodeluje.

1.4.4 SOCIALNO-EKONOMSKI DEJAVNIKI DRUŽINE

Za otrokov govorni razvoj so zelo pomembni ugodni, pozitivni socialno-ekonomski dejavniki družine. Veliko avtorjev izpostavlja tri socialno-ekonomske dejavnike, ki vplivajo na otrokov govorni razvoj:

- izobrazba staršev,
- ekonomski status,

- poklic staršev.

Starši z višjo stopnjo izobrazbe in ugodnejšim ekonomskim statusom lahko otrokom v večji meri zagotovijo različno gradivo in materiale ter jim omogočajo več priložnosti za pridobivanje izkušenj na področju govornega razvoja.

V raziskavi (Marjanovič Umek in sodelavci, 2006), ki je bila narejena v Severni Ameriki, so rezultati pokazali, da se starši z nižjim osebnim dohodkom ter nižjo stopnjo izobrazbe redkeje pogovarjajo s svojimi otroki, njihov govor je manj raznolik, otrokom nudijo manj priložnosti za samostojno govorno izražanje, njihov besednjak pa je bolj omejen, kot to velja za starše z višjim osebnim dohodkom.

Ugotovljeno je tudi, da se ugodni demografski dejavniki otrokove družine pozitivno povezujejo z obsegom in kakovostjo govorne interakcije med starši in njihovimi otroki, s tem pa tudi z otrokovim govornim razvojem.

Bernstein (Marjanovič Umek in sodelavci, 2006) je v svojih raziskavah ugotovil, da starši iz družin z manj ugodnimi demografskimi dejavniki v pogovoru s svojimi otroki rabijo omejen jezikovni kod, za katerega je značilno omejeno upoštevanje slovničnih pravil, raba enostavnih in nepovezanih izjav. Pogosto rabijo govor ukazov in strog nadzor otrokovega vedenja, brez razlag in možnosti, da bo otrok sam rešil določen primer. Otrok je v takšni komunikaciji le sprejemnik navodil svojih staršev. Nasprotno pa je s starši iz družin z bolj ugodnimi demografskimi dejavniki, ki uporabljajo širši besednjak in bolj zapletene izjave. Ti starši spodbujajo otrokovo samostojno razmišljanje in učenje, kar se visoko povezuje tudi z značilnostmi komuniciranja otrok z vrstniki in odraslimi.

Veliko je bilo narejenih raziskav tudi na slovenskih otrocih, kjer stopnja izobrazbe mame predstavlja dejavnik, ki pomembno vpliva na socialno-ekonomsko stanje družine in ki je povezan z razvojem različnih vidikov otrokovega govora. Nekaj jih bom tudi predstavila v tem poglavju.

Rezultati slovenske raziskave (Marjanovič Umek in sodelavci, 2006) so pokazali, da mame z višjo stopnjo izobrazbe poznajo več naslovov knjig in slikanic kot mame z nižjo stopnjo izobrazbe. Prav tako pogosteje uporabljajo zapletenejšje strategije branja, otroka učijo novih besed in usmerjajo njegovo pozornost na besedilo, ki ga

berejo. Druge raziskave so tudi pokazale, da mame z višjo stopnjo izobrazbe otroke pogosteje spodbujajo k rabi jezika, jim pogosteje berejo, z njimi obiskujejo knjižnico, kino in lutkovne predstave, se z njimi vključujejo v govorne interakcije med skupnim branjem ter različnimi dejavnostmi.

Nasprotno pa so pokazale raziskave (2006, prav tam), v katero je bilo vključenih 60 slovenskih otrok, kjer se otroci staršev z nižjo in višjo stopnjo izobrazbe ne razlikujejo pomembno v dosežkih na lestvici govornega razvoja. Izobrazba otrokovih staršev se je pokazala kot dejavnik, ki ima različen učinek na govorni razvoj dečkov in deklic. Deklice staršev z nižjo stopnjo izobrazbe so dosegale višje rezultate na lestvici govornega razvoja kot deklice staršev z višjo stopnjo izobrazbe, medtem ko so dečki staršev z nižjo stopnjo izobrazbe dosegali nižje rezultate na lestvici kot dečki staršev z višjo stopnjo izobrazbe.

V svoji diplomski nalogi bom med drugim raziskovala, ali spol otroka ter izobrazba mame vplivata na pripovedovanje zgodbe, zato bom lahko s temi raziskavami tudi preverjala rezultate, ki jih bom med raziskavo pridobila.

1.4.5 VRTEC IN VRSTNIŠKA SKUPINA

U. Fekonja v svojem članku (2005: 84) pravi, da vrtec, podobno kot otrokovo družinsko okolje, pomeni pomemben kontekst za razvoj otrokovega govora. Različne dejavnosti, ki jih predšolski kurikulum vključuje, npr. usmerjene, rutinske, prehodne dejavnosti, prosta igra, se med seboj razlikujejo glede na material, ki je otrokom na voljo, prostor, po katerem se otroci lahko gibajo, pravila, ki veljajo v zvezi z govornim izražanjem ter glede na vključenost odrasle osebe ali vrstnikov v komunikacijo z otrokom.

Različni avtorji (prav tam) izpostavljajo kot ključno za razvoj govora otrok tudi simbolno bogato okolje (npr. knjige za otroke, otroške revije, tiskano gradivo) in dejavnosti otrok (npr. simbolna igra), v katerih rabijo govorne in miselne obrate, ko privzemajo različne vloge ter govorni model odrasle osebe, ki jim omogoča učenje zapletenih slovničnih struktur in branje.

K pozitivnemu učinku vrtca na razvoj otrokove govorne kompetentnosti prispeva tudi vrstniška skupina, v kateri lahko otroci pridobijo pomembne govorne izkušnje. Ravno govorne interakcije z vrstniki vrtec navadno omogoča v večji meri kot otrokovo domače okolje (Marjanovič Umek in sodelavci, 2006: 61).

Rezultati slovenske raziskave (Marjanovič Umek, 2006), so pokazali, da lahko spontana igra z vrstniki otroka spodbuja k rabi drugačnih izjav kot strukturirana situacija v vrtcu. V nasprotju z usmerjeno dejavnostjo je prosta igra otrokom omogočila rabo jezika v različnih funkcijah ter rabo večbesednih, vprašalnih, nikalnih, prirednih in podrednih izjav. Govor otrok v prosti igri je bil v večini primerov usmerjen k vrstnikom. Otroci so med seboj vstopali v govorne interakcije, se dogovarjali o temi igre, si razdelili vloge.

Vrtec kot institucija sam po sebi nima niti pozitivnega niti negativnega vpliva na različna področja otrokovega razvoja. Pomembna je predvsem kakovost vrtca, v katerega je otrok vključen in to v povezavi z nekaterimi dejavniki kakovosti življenja otroka v družini (Marjanovič Umek, 2006: 61).

1.4.6 OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE V POVEZAVI Z DRUGIMI DEJAVNIKI

Na razvojno raven povedane zgodbe imajo poleg otrokove starosti pomemben učinek tudi nekateri drugi dejavniki, npr. vsebina in vrsta ilustracij, morebitni začetek zgodbe in pogoji, npr. otrokova izpostavljenost branju otroške literature (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33).

Slike, ki služijo kot dražljaj za otrokovo pripovedovanje, so lahko različne - realistične ali simbolne, bolj ali manj shematizirane. Različne slikovne podobe (npr. ilustracije v slikanici, vsebinsko povezane ali nepovezane slike) so povezane z razvojnimi ravni zgodbe, ki jih otroci pripovedujejo (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33). Avtorice opisujejo po A. Miljaku, da malčki in otroci v obdobju zgodnjega otroštva pripovedujejo zgodbe na razvojno višjih ravneh tako ob realističnih kot ob ikoničnih slikah.

Avtorice (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33) tudi opisujejo raziskavo, ki je preučevala učinek značilnosti slikovnih predlog na raven otrokovega pripovedovanja zgodbe. Otroci, ki so bili vključeni v raziskavo, so svoje zgodbe pripovedovali v treh različnih pogojih, in sicer ob slikanici, ki je vsebovala zaporedje povezanih ilustracij, ob slikah, ki so jih otroci lahko sami poljubno razporejali ter povezovali, in ob eni sami sliki. Rezultati so pokazali, da otroci dosegajo najvišjo raven pripovedovanja zgodbe takrat, ko imajo na voljo več slik, ki jih lahko poljubno kombinirajo. Otroci so pripovedovali zgodbe na najnižji ravni, ko so imeli na voljo eno samo sliko, ob kateri so najpogosteje enostavno poimenovali in naštevati predmete na njej.

1.5 VLOGA VZGOJITELJA

Kurikulum za vrtce (1999) govori o vlogi odraslih, pri čemer so mišljeni vzgojitelji, njihovi pomočniki pa tudi svetovalni in vodilni delavci. Vzgojiteljevo delo v vrtcu je usmerjeno v spremljavo, analizo in usmerjanje procesov otrokovega učenja skozi igro. V interakciji z otroki je nedirektiven usmerjevalec, ki predstavlja zgled za prijetno in prijazno komunikacijo. Otrokom nudi čim več pozitivnih besednih in nebesednih interakcij, se odziva na njihova vprašanja in prošnje, jih spodbuja k zastavljanju vprašanj, pogovoru in delitvi izkušenj. Odrasli naj otroka spodbujajo, da v čim več stvareh in situacijah opazi ponavljajoči se vzorec.

V vrtcu imajo pomembno vlogo v razvoju govora otroka tako odrasle osebe (vzgojiteljice, pomočnice vzgojiteljic) kot tudi drugi otroci. Vzgojiteljica rabi govor za sporazumevanje, informiranje, pojasnjevanje, opisovanje, dajanje navodil pri vseh dejavnostih z otroki, sočasno pa otroci razvijajo govorno kompetentnost v interakciji z drugimi otroki npr. med pogovorom in igro (Marjanovič Umek in sodelavci, 2012: 26).

Vzgojiteljica lahko z namenskim, rednim in pogostejšim branjem pri otrocih spodbuja razvojno višje ravni govora kot z branjem, ki je naključno, redko ali morda razumljeno le kot »zapolnitev« vmesnega časa med drugimi dejavnostmi.

Slovenske avtorice (Marjanovič Umek, Lešnik Musek, Kranjc in Fekonja, 2005) so v eni od slovenskih raziskav, ugotovile, da so otroci, ki so jim vzgojiteljice dva meseca

ob siceršnjem izvajanju kurikuluma v vrtcu dodatno brale kakovostno otroško literaturo, pripovedovali zgodbe na višjih razvojnih ravneh od otrok, ki niso bili deležni sistematičnega dodatnega branja. Pomembno pa ni le to, da vzgojiteljica otrokom bere kakovostno literaturo, temveč tudi, kako jim bere in ali omogoča, da tudi oni npr. gledajo ilustracije, pripovedujejo, »berejo« z njo. Pri tem je potrebno poudariti, da jezik ne predstavlja posebnega in ločenega področja v predšolskem kurikulumu, saj se prepleta z vsemi drugimi področji in dejavnostmi v vrtcu in zunaj njega, kar vzgojiteljici omogoča spodbujanje govornega razvoja otrok med različnimi, tudi vsakodnevnimi dejavnostmi, npr. med oblačenjem, kosilom ali sprehodom.

Pomembno je, kako otroku beremo; ni vseeno, ali vzgojitelj nestrpno vzame knjigo v roke in »opravi svojo bralno dolžnost« ali pa si res vzame čas za branje, pogovor in ustvarjanje z otrokom. Velikokrat odrasli vzamejo v roke knjigo in niso pozorni na to, kaj berejo.

Odnos do posamezne slikanice oziroma knjige se kaže tudi v našem ravnanju z njo. Besede so manj pomembne kot dejanja. Od otrok običajno pričakujemo, da bodo na kakršen koli način izrazili svoje doživljanje ob zgodbi, pričakujemo od njih nekaj, česar sami pogosto ne storimo.

V tem poglavju je veliko napisanega, kako pomembno je branje otroku že v zgodnjem otroštvu in kako pomembna je otroška literatura. V nadaljevanju oziroma v naslednjih poglavjih bom razširila temo in opisala, kako pomemben je način branja otroku, koliko so pomembni knjižni kotički, obiski knjižnic in ravnanje s knjigami.

1.5.1 DOŽIVETO BRANJE

M. Dolinšek – Bubnič (1999) pravi, da se moramo ob branju povezati s svojimi občutki ob zgodbi in se zavedati našega doživljanja in razumevanja zgodbe. Naša odprtost vpliva na otroka. Sprejeti moramo spoznanje, da so slikanice v bistvu namenjene odraslim. Odrasli smo kot vrata, ki otroku dovoljujemo vstop v posamezno knjigo, tako da mu omogočimo, da je knjiga vedno v njegovem dosegu, da mu jo ponudimo in preberemo, se ob njej igramo, ustvarjamo in pogovarjamo.

Zavedati se moramo, da so te drobne knjige vredne, da jih prebiramo tudi zase, si jih ogledamo in prisluhnemo njihovim sporočilom. Odkrili bomo, kaj vse nam ponujajo, kakšni zakladi se skrivajo v njih. V današnjem hitrem tempu, ki nam ne dovoli, da bi vsak dan prebirali knjige, ki so namenjene odraslim, bomo spoznali, da so slikanice s svojo bogato sporočilnostjo zakladnica modrosti, navdiha in pravi balzam za oči.

Branje in pripovedovanje majhnim otrokom je pravi ustvarjalni proces. Vsako prebiranje slikanice je za otroka umetniška predstava. Odrasli, ki sami uživajo v branju, mu bodo ustvarili najlepšo umetniško predstavo, katere odlika bo toplina odnosa odraslega do otroka, pospremljena z glasbo besed, s plesom celega telesa ter z razkošjem barv in oblik v knjigi. Odrasli, ki otroku vsak dan berejo in se ob tem z njim pogovarjajo, so v dobesednem smislu ustvarjalci otrokove prihodnosti, saj ustvarjajo njegove predstave, simbole, oblikujejo doživljanje, logiko in mišljenje in ob tem tudi sami rastejo (Dolinšek – Bubnič, 1999: 70).

1.6 KNJIŽNI KOTIČEK

Knjižni koticiki so zelo zaželeni, ne samo v vrtcih in šolah, pač pa tudi doma. Otrok ima tako otroško literaturo vedno na voljo.

P. Kropp (2000) pravi, da naj bi otroci imeli doma svoje knjige spravljene na posebni polici. Knjige iz knjižnice, šole so čudovite, tudi tiste, ki jih posodijo prijatelji, so pomembne. Nič pa ne more nadomestiti knjig, ki so otrokova last. To so knjige, h katerim se bo otrok vedno vračal, jih bral in prebiral. Otroci potrebujejo veliko raznovrstnih knjig. Težko je napovedati, katere knjige bodo otrokom všeč, odrasli jim jih ponudimo, otroci pa se bodo sami odločili.

Knjižni kotichek (Dolinšek – Bibnič, 1999) naredimo doma, nekje v bližini odraslih lahko postavimo majhno mizico in stolček. Otrok se bo v takem prostoru igral primerno svoji starosti, sčasoma bo za mizico sedel in risal, listal knjige in revije, lepil, ipd. V koticčku naj ima zato na razpolago papir, voščenske, stare revije in časopise, lepilo, ročne lutke junakov iz slikanic in seveda knjige. Bližina odraslega mu bo dajala

občutek varnosti, stik bo poiskal, ko bo potreboval pomoč in si želel skupnega branja in igre.

Prav tako je pomembno, da imajo otroci v vrtcu ves čas dostop do kakovostnih slikanic, tako kot so jim na razpolago igrače. Tu naj bodo poleg knjig tudi drugi materiali, ki so otroku ob knjigi dobrodošli. Branje oziroma pripovedovanje bi moralo biti vsakodnevna aktivnost, saj vsebuje osnovo komunikacije, zato je tudi temelj za vse druge aktivnosti oziroma dejavnosti otrok (prav tam).

1.7 JEZIK KOT KURIKULARNO PODROČJE

Jezikovna dejavnost v predšolskem obdobju (Kurikulum za vrtce, 1999), ki je najpomembnejše obdobje za razvoj govora, vključuje široko polje sodelovanja in komunikacije z odraslimi, otroki. Otroci se seznanjajo s pisnim jezikom in spoznavajo nacionalne ter svetovne književnosti – lastne in tuje kulture. Otroci se v tem obdobju učijo izražati izkušnje, čustva, misli in razumeti sporočila drugih.

Otroci se učijo jezika ob poslušanju vsakdanjih pogovorov in pripovedovanju literarnih besedil, ob poslušanju glasnega branja odraslih, s pripovedovanjem, opisovanjem, ob rabi jezika v domišljjskih igrah, dramatizacijah, izmišljanju zgodbic in pesmic, ob učenju otrok od otrok, v različnih socialnih igrah, pravljičah, izštevankah, rimah itn. V otroštvu je zelo pomembno zgodnje zblíževanje s knjigo kot pisnim prenosnikom ter zgodnje navajanje na rabo knjige.

Kurikulum za vrtce (1999: 35) izpostavlja pomen vloge odraslih, ki delajo z otroki. Ti naj pripovedujejo in berejo otrokovi starosti primerne pravljičice, zgodbice, uganke, pesmice ... Znati morajo pokazati svojo lastno govorico telesa in na situaciji ustrezen način z neverbalnimi sredstvi vzpostaviti interakcijo z otroki, prepoznati možne nesporazume v neverbalni komunikaciji in se zavedati različnih kulturnih stilov neverbalne komunikacije. Spodbujajo naj otroke k razpravljanju in pripovedovanju o prebranem. Otroku naj nudijo, da bo ustvarjal v jeziku.

V Kurikulumu za vrtce (1999: 32–33) so zapisani cilji, ki otroku omogočajo razvoj govora preko različnih dejavnosti. Otroci naj bi ob poslušanju in pripovedovanju

pravljic ter drugih literarnih del razvijali zmožnosti domišljajske rabe jezika, identificirali naj bi se s književno osebo ter doživljali književno dogajanje. Razvijali naj bi sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu, ob knjigi naj bi doživljali ugodje, veselje, zabavo ter pridobili pozitiven odnos do literature. Spoznavali naj bi besedo, knjigo kot vir informacij. Otroci se preko knjig učijo samostojno pripovedovati in se ustvarjalno izražajo v jeziku.

1.8 OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE

Avtorice (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 32–33) pravijo, da po tretjem letu otroci pripovedujejo vse bolj strukturirane in konvecionalne zgodbe, ki so koherentne in kohezivne (povezanost, ki se kaže tako, da otroci uporabljajo različna slovnična sredstva) oz. predstavljajo zaključeno celoto. Pri pripovedovanju zgodbe se opirajo na lastne miselne predstave ter pri tem ustvarjajo in povezujejo različne možnosti za začetek, nadaljevanje in konec zgodbe (gre za fleksibilnost, ki jo omogoča predstavnost mišljenja). V otrokovih zgodbah, v katerih opisujejo resnične in izmišljene dogodke, nastopajo resnične in domišljajske osebe. Otroci, ki že pripovedujejo konvencionalno in strukturirano zgodbo, to najpogosteje gradijo na začetnem dogodku ter se zavedajo tudi cilja zgodbe, ki določa rdečo nit njihovega pripovedovanja. V zgodbi delajo smiselne časovne in vzročne povezave (npr. pogosto rabijo besede, kot so: *in, potem, medtem, ko, zato, ker*), opisujejo motive, odnose med osebami, čustva oseb, zgodbo, ki jo peljejo do vrhunca, pa običajno razvijajo okoli glavnega junaka. Čustvene vsebine, ki jih vključujejo v zgodbe, so pogosto negativne. Petletni otroci svoje zgodbe vse pogosteje pripovedujejo v pretekliku ter z različno intonacijo ali barvo glasu posnemajo govor različnih junakov v zgodbi. Starejši predšolski otroci tudi razumejo, da pripovedovalec ni del zgodbe in se torej zavedajo, da lahko sami nadzorujejo dogodke in osebe, ki v zgodbi nastopajo. Znajo pojasniti, katere so osnovne značilnosti vsake zgodbe, kar kaže na njihove metajezikovne zmožnosti. Pet- in šestletni otroci s pomočjo zapletenih miselnih procesov razmišljajo o posameznih elementih, ki sestavljajo zgodbo, ter vrednotijo vedenje in dejanja junakov, ki v zgodbi nastopajo.

Marjanovič Umek je skupaj s sodelavci (2004: 48–49) naredila raziskavo iz dveh naključno izbranih vrtcev in ene šole, v katero je bilo vključenih 123 otrok, starih od štiri do osem let. S sodelavci je oblikovala pet kriterijev za ocenjevanje razvojne stopnje kohezivnosti zgodbe, ki se deli na:

1. zgodbo brez strukture,
2. zgodbo, v kateri prevladuje opis,
3. zgodbo, v kateri gre za enostavno časovno nizanje dogodkov,
4. zgodbo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi,
5. zgodbo z vzročno-posledičnimi dogodki.

V raziskavi jih je zanimalo (prav tam), kako različno stari otroci, deklice in dečki, pripovedujejo zgodbe v različnih pogojih. Za ugotavljanje razvojnih ravni so uporabile nestandardiziran preizkus pripovedovanja zgodbe. To je ob slikanici, ki vsebuje simbolne ilustracije, ob slikanici brez besedila, kjer prevladujejo realistične ilustracije in ob prebranem začetku zgodbe, ki so ga oblikovale v ta namen. Zanimalo jih je tudi, ali izdelani kriteriji za ocenjevanje koherentnosti in kohezivnosti diferencirajo povedane zgodbe različno starih otrok in ali bi jih lahko uporabljali za določitev njihovih razvojnih ravni.

Dobljeni rezultati (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33–34) kažejo, da so otroci stari od štiri do šest let pripovedovali najbolj koherentne in kohezivne zgodbe ob slikanici brez besedila. Ti otroci so ob slikovni predlogi brez besedila pripovedovali bolj koherentne zgodbe kot ob prebranem začetku zgodbe. Zgodbe teh otrok so bile prav tako bolj kohezivne, ko so imeli na voljo slikanico brez besedila kot pa takrat, ko so pripovedovali ob slikanici z besedilom. Slikanica brez besedila je vsebovala niz ilustracij, ki so bile bolj realistične kot v slikanici z besedilom, prikazovale so številne nepričakovane zaplete in so si sledile v logičnem zaporedju, tako da so otroku predstavljale zgodbo. Otroci so ob pripovedovanju lahko gledali ilustracije. Te slikanice so najmlajšim otrokom omogočale, da so v njih prepoznali zgodbo ter pripovedovali bolj koherentne in kohezivne zgodbe kot v preostalih dveh pogojih. Otroci stari šest let so dosegali višje ravni koherentnosti in kohezivnosti zgodbe, ko so imeli ob pripovedovanju na voljo slikanico z besedilom, ki ga je testatorka

predhodno glasno prebrala. Zgodbe teh otrok so bile prav tako pomembno bolj koherentne v primeru, ko so imeli na voljo slikanico z besedilom kot pa v primeru, ko so nadaljevali začeto zgodbo. V nasprotju s štiriletnimi otroki so si šestletniki verjetno v večji meri zapomnili besedilo, ki ga je testatorka prebrala, in nato zgodbo natančneje ponovili za njo. Simbolne ilustracije, ki so dopolnjevale besedilo v slikanici in so si jih otroci lahko ob pripovedovanju poljubno ogledovali, so jim pomagale k doseganju višjih ravni koherentnosti in kohezivnosti zgodb.

V svoji diplomski nalogi, bom poskušala raziskovati pripovedovanje zgodbe otrok s pomočjo nestandardiziranega preizkusa, ki sem ga opisala v tem poglavju.

1.8.1 OTROKOVO PRIPOVEDOVANJE ZGODBE V POVEZAVI Z DRUGIMI DEJAVNIKI

Na razvojno raven povedane zgodbe imajo poleg otrokove starosti pomemben učinek tudi nekateri drugi dejavniki, npr. vsebina in vrsta ilustracij, morebitni začetek zgodbe in pogoji, npr. otrokova izpostavljenost branju otroške literature (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33).

Slike, ki služijo kot dražljaj za otrokovo pripovedovanje, so lahko različne npr. realistične ali simbolne, bolj ali manj shematizirane. Različne slikovne podobe (npr. ilustracije v slikanici, vsebinsko povezane ali nepovezane slike) so povezane z razvojnimi ravni zgodbe, ki jih otroci pripovedujejo (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33). Avtorice opisujejo po A. Miljaku, da malčki in otroci v obdobju zgodnjega otroštva pripovedujejo zgodbe na razvojno višjih ravneh tako ob realističnih kot ob ikoničnih slikah.

Avtorice (Matjanovič Umek, Kranjc, Fekonja, 2006: 33) tudi opisujejo raziskavo, ki je preučevala učinek značilnosti slikovnih predlog na raven otrokovega pripovedovanja zgodbe. Otroci, ki so bili vključeni v raziskavo, so svoje zgodbe pripovedovali v treh različnih pogojih, in sicer ob slikanici, ki je vsebovala zaporedje povezanih ilustracij, ob slikah, ki so jih otroci lahko sami poljubno razporejali ter povezovali, in ob eni sami sliki. Rezultati so pokazali, da otroci dosegajo najvišjo raven pripovedovanja zgodbe takrat, ko imajo na voljo več slik, ki jih lahko poljubno kombinirajo. Otroci so

pripovedovali zgodbe na najnižji ravni, ko so imeli na voljo eno samo sliko, ob kateri so najpogosteje enostavno poimenovali in naštevili predmete na njej.

2 EMPIRIČNI DEL

2.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Govor je v človekovem življenju zelo pomemben, saj z njim vzpostavljamo stike, se izoblikujemo in komuniciramo z okolico. Marjanovič Umek (1990) pravi, da se preko govora človek oblikuje kot posameznik, hkrati pa mu govor omogoča komuniciranje z okolico.

D. Žnidarič (1993) pravi, da se z razvojem govora izboljšuje tudi tvorba stavkov pri otrocih. Bogati se njihovo besedišče, stavki so pravilni in smiselni. Pri pripovedovanju zgodbe uporabljajo vedno več glagolov, zaimkov in veznikov. Otroci imajo bujno domišljijo, kar jim pomaga pri izmišljevanju in obnavljanju zgodb.

Raziskala bom, kako različno stari otroci pripovedujejo zgodbe v različnih pogojih in kako na pripovedovanje zgodbe ter na njeno koherentnost in kohezivnost vplivajo otrokov spol, število let otrokove vključenosti v vrtec in materina izobrazba.

2.2 CILJI RAZISKAVE

- Ugotoviti, kako različno stari otroci pripovedujejo zgodbe v različnih pogojih pripovedovanja zgodbe.
- Ugotoviti, kako na pripovedovanje otrokove zgodbe vpliva otrokov spol.
- Ugotoviti, kako na pripovedovanje otrokove zgodbe vpliva število let otrokove vključenosti v vrtec.
- Ugotoviti, kako na pripovedovanje otrokove zgodbe vpliva materina izobrazba.

2.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

H 1: Ali se bodo zgodbe otrok razlikovale v številu doseženih točk pri koherentnosti glede na spol?

H 2: Ali se bodo zgodbe otrok razlikovale v številu doseženih točk pri kohezivnosti glede na spol?

H 3: Ali se bodo zgodbe otrok razlikovale v številu doseženih točk pri koherentnosti glede na starost otrok?

H 4: Ali se bodo zgodbe otrok razlikovale v številu doseženih točk pri kohezivnosti glede na starost otrok?

H 5: Ali se bo število doseženih točk razlikovalo glede na izobrazbo njihovih mater?

H 6: Ali se bodo zgodbe otrok razlikovale v številu doseženih točk glede na število let njihove vključenosti v vrtec?

2.4 RAZISKOVALNA METODA

V diplomski nalogi sem uporabila deskriptivno (opisno) metodo raziskovanja.

2.5 VZOREC

Izbrala sem naključni namenski vzorec. Vzorec obsega 10 otrok; 4 otroci so bili stari štiri leta, 6 otrok je bilo starih šest let.

Otroci, ki so sodelovali v raziskavi, obiskujejo Vrtec Kolezija, Enota Kolezija v Ljubljani, kjer sem tudi sama zaposlena kot pomočnica vzgojiteljice.

Otroke sem naključno izbrala v dveh skupinah drugega starostnega obdobja in jih povabila k sodelovanju. Vsakega otroka sem posebej posnela z diktafonom pri vseh treh različnih vrstah pripovedovanja zgodb. V vrtcu je veliko motečih faktorjev. Da bi

bili so otroci čim bolj sproščeni in pripravljeni sodelovati, sem pripravila vrtčevski likovni kabinet v nekakšen »bralni kotiček«, kjer nas nihče ni motil. Otroci so se počutili dobro, čeprav me vsi niso poznali in sem jih snemala z diktafonom.

2.6 PRIPOMOČKI

Otroci so pripovedovali zgodbe v treh različnih pogojih, in sicer:

1. ob slikanici Mojca Pokraculja (Koroška pripovedka, zapisal V. Moderndorfer, ilustriral M. Manček),
2. ob slikanici brez besedila Brundo se igra (ilustriral M. Manček),
3. ob prebranem začetku zgodbe, ki sem ga oblikovala v ta namen: *Za devetimi gorami je živela krava z imenom Kravica Mukica. Bila je zelo osamljena, zato se je odločila oditi na pot in poiskati nove prijatelje.*

Za ocenjevanje pripovedovanih zgodb otrok sem uporabila kriterije za ocenjevanje kohezivnosti in koherentnosti zgodbe, ki so povzeti po L. Marjanovič Umek (2004: 50–52).

Kriteriji za ocenjevanje koherentnosti zgodbe:

1. Zgodba brez strukture (1 točka).
2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise oseb, predmetov ali ilustracij (2 točki).
3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov (3 točke).
4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi (4 točke).
5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov (5 točk).

Kriteriji za ocenjevanje kohezivnosti zgodbe:

(A) Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki (1 točka).
2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov (2 točki).

(B) Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje (1 točka).
2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ... (2 točki).

2.7 POSTOPEK, REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Tabela 1: Starost otrok, izobrazba otrokove matere in število let otrokove

vklučenosti v vrtec.

OTROCI	STAROST OTROK	IZOBRAZBA OTROKOVE MATERE	ŠT. LET OTROKOVE VKLJUČENOSTI V VRTEC
DEKLICA 1	6	Univerzitetna izobrazba	5
DEKLICA 2	6	Univerzitetna izobrazba	5
DEKLICA 3	6	Univerzitetna izobrazba	5
DEKLICA 4	4	Srednješolska	3

		izobrazba	
DEKLICA 5	4	Univerzitetna izobrazba	3
DEČEK 1	6	Univerzitetna izobrazba	5
DEČEK 2	6	Srednješolska izobrazba	5
DEČEK 3	6	Srednješolska izobrazba	5
DEČEK 4	4	Srednješolska izobrazba	3
DEČEK 5	4	Univerzitetna izobrazba	3

Iz tabele je razvidno, da je bilo v raziskavo vključenih 10 otrok, od tega je 5 deklic in 5 dečkov. Tri deklice in trije dečki so stari 6 let, dve deklici in dva dečka pa 4 leta. Matere štirih deklic imajo univerzitetno izobrazbo, mati ene deklice ima srednješolsko izobrazbo. Matere treh dečkov imajo srednješolsko izobrazbo, materi dveh dečkov pa univerzitetno izobrazbo.

Tabela 2: Število doseženih točk pri koherentnosti in kohezivnosti zgodbe

Mojca Pokraculja.

MOJCA POKRACULJA	KOHERENTNOST Št. doseženih točk	KOHEZIVNOST Št. doseženih točk (A)	KOHEZIVNOST Št. doseženih točk (B)
DEKLICA 1	4	2	2
DEKLICA 2	3	2	1
DEKLICA 3	3	2	1
DEKLICA 4	3	2	1
DEKLICA 5	3	2	1
DEČEK 1	4	2	2
DEČEK 2	2	2	1
DEČEK 3	3	2	2
DEČEK 4	2	1	1
DEČEK 5	1	1	1

Iz tabele je razvidno, da sta pri pripovedovanju zgodbe *Mojca Pokraculja*, tj. pripovedovanje po prebrani zgodbi ob slikanici z besedilom, deklica 1 in deček 1 pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe dosegla 4 točke. Pripovedovani zgodbi vsebujeta opise čustev junakov in odnose med njimi, npr. ... *Ubogi zajček je spal in pol, ko so se vsi zbudili, so videli, da ima zajček namazano strd in so ga začeli loviti in tako je tekel, da si je polomil roke. Zato ima zajec par sprednjih nog krajši od zadnjega. Mojca Pokraculja pa je tako ostala sama in bla žalostna pred svojim piskrčkom.*

Deklica 2, deklica 3, deklica 4 in deklica 5 ter deček 3 so pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe dosegli 3 točke. Te zgodbe vsebujejo enostavno čustveno nizanje dogodkov, npr. ... *«Tok, tok, tok!« Bil je medved. Mojca Pokraculja ga je vprašala: »Kaj znaš, potem ti odprem?« Medved je rekel: »Čevljar sem. «Potem mu je Mojca Pokraculja spet odprla. Potem je spet potrkalo ...*

Deček 2 in deček 4 sta pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe dosegla 2 točki. Ti zgodbi vsebujeta preproste opise ilustracij, npr. *Mojca Pokraculja pometala, cekin, potem je nekdo potrkal na vrata, je bila lisica. Pa je šla v piskrček. Veter je bil. Zaslišal je glas ...*

Deček 5 pa je pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe dosegel 1 točko. Povedal je zgodbo brez strukture, npr. *Kravica ... zajčka pa sovo pa čarovnico pa lisico. Igrali so se. Potem je pa kravica rekla, da se bodo igrali nekaj drugega. Lisic je rekla, da se bodo spet nekaj drugga igrali potem pa je rekla ... zajček je reku, da grejo vn.*

Pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Mojca Pokraculja* so otroci pripovedovali pod točko (A) večinoma zgodbe, ki so dosegle 2 točki. Pripovedovali so zgodbe z linearno razporeditvijo brez tematskih preskokov, npr. *Mojca Pokraculja je pometala hiško. In je našla zlatnik, z njim si je kupila piskrček in je šla spat. Potem je potrkalo: »Tok, tok, tok, tok!« Bila je lisica, lisica Zvitorepka. »A lahko, prespim pri tebi?« »Če kaj znaš!« je rekla Mojca Pokraculja in ji je odprla. »Tok, tok, tok!« je spet potrkalo, bil je volk. Mojca ga je vprašala: »Ali kaj znaš?« Volk ji je rekel: »Mesar sem,« in mu je odprla. Potem je še enkrat potrkalo: »Tok, tok, tok!« Bil je medved. Mojca ga je vprašala: »Kaj znaš, potem ti odprem?« Medved je rekel: »Čevljar sem.« Potem mu je Mojca spet odprla. Potem je spet potrkalo: »Tok, tok!« Bil je zajček. Mojca ga je vprašala: »Kaj znaš?« »Šivati znam kot krojač,« in mu je odprla.*

Le deček 4 in deček 5 sta pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Mojca Pokraculja* pripovedovala pod točko (A) zgodbi, ki sta dosegli 1 točko, tj. linearna razporeditev s tematskimi preskoki, npr. *Mojca Pokraculja pometala, cekin potem je nekdo potrkal na vrata, je bla lisica bla. Pa je šla v piskerček. Veter je bil. Zaslišal je glas. Volk. Medved. Potem so se odpravili na delo. Naredili so ... med so naredili k so čebele ulovili. Volka je bolu trebušček pr lisici: »Pol vzemi še malo čaja pa pejd v kuhinjo, pejd si še enkrat iskat čaja!« Potem je še enkrat šla iskat čaja. »Kdo je vse med*

pojedu, ti si vse pojedu!« je reku lisak. Potem je lisica zbudla zajčka, pa je reklo sonce: «Pusti ga!« Tuki so tekli, da so ujeli zajčka pa ga slekli, pol so hitro ... pol je rekel zajček: »Jst nisem kriv!«

Deklica 1, deček 1 in deček 3 so pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Mojca Pokraculja* pripovedovali pod točko (B) zgodbe, ki so dosegle 2 točki, tj. ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ... npr. *Mojca Pokraculja je pometala in med pometanjem je našla piskrček. Razveselila se ga je in je takoj opotekla v trgovino, da bi si kupila piskrčk. Ko si ga je kupila, je lezla vanj in lepo zaspala. Potem ponoči je nekdo potrkal na vrata. Bila je lisica in jo je Mojca Pokraculja vzela pod streho. Potem je še nekdo potrkal, bil je volk in potem je še on lahko pridel pod streho. In potem je še nekdo potrkal na vrata, in to je bil medved. In potem je pokraculja rekla, da lahko pride še on v hišo. Potem je še nekdo potrkal na vrata, bil je zajček, znal je šivati in potem je Mojca Pokraculja še njega vzela. Potem je bil še srnjak in je tudi njega vzela. Potem je volk šel, je lepo nekaj čebelic pobil in jih lepo otrebil, med pa je pospravil v lonce ...*

Ostali so pri kohezivnosti zgodbe *Mojca Pokraculja* pripovedovali pod točko (B) zgodbe, ki so dosegle 1 točko, tj. dobesedno ponavljanje, npr. *Mojca Pokraculja je najdla kovanec za v svoji hiši. Pol ponoči je pihala burja, potrkala je lisica in je jo je spustila not. Pol je še volka in medveda, srnjaka in zajčka. Zjutraj je vsem dala delo. Ponoči je lisica polizala med. Potem so se prepirali kdo je polizal med in pol je pa volk rekel, da grejo vsi na travo, se sončit in enmu bo priteku med. In pol je lisica namazala zajčka in pol so za njim šli in pol je Mojca Pokraculja ostala sama. Zajčku pa nikoli več niso zrasle prednje polomljene noge.*

Tabela 3: Število doseženih točk pri koherentnosti in kohezivnosti

zgodbe *Brundo se igra*.

BRUNDO SE IGRA	KOHERENTNOST Št. doseženih točk	KOHEZIVNOST Št. doseženih točk (A)	KOHEZIVNOST Št. doseženih točk (B)
DEKLICA 1	3	2	2
DEKLICA 2	4	2	1
DEKLICA 3	3	2	1
DEKLICA 4	1	1	1
DEKLICA 5	3	2	1
DEČEK 1	3	2	1
DEČEK 2	3	2	2
DEČEK 3	2	2	1
DEČEK 4	1	1	1
DEČEK 5	1	1	0

Iz tabele je razvidno, da je pri pripovedovanju zgodbe *Brundo se igra*, tj. pripovedovanje zgodbe ob slikanici brez besedila, samo deklica 2 pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe dosegla 4 točke. Povedala je zgodbo, ki vsebuje čustva junakov in odnose med njimi, npr. ...*Takrat je mali medo Brundo jokal, potem so bili nazadne usi žalostni, ker so hoteli vsi balon in so vsi nekaj iskali. Potem vsi so iskali balone, da bi dali medotu Brundotu in potem jih je mel že tok, pa je bil srečen, da je kar odletel nazaj in pol je letel in letel in letel ... in je bilo pok, pok, pok, pok in pok ...*

Deklica 1, deklica 3, deklica 5, deček 1 in deček 2 so pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe *Brundo se igra*, tj. zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov, dosegli 3 točke. Npr. *Ko se je Medo zbudil, je zakokorikal petelin in pol je zasijalo sonce in je bil lep dan. Ko se je zbudil, je šel lulat, si umil zobke, se oblečt, se umit in pol je prišel na večerjo ...*

Deček 3 je pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe *Brundo se igra*, tj. zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij, dosegel 2 točki. Npr. *Medved je spal in je videl luno in potem je spal in je videl sonce. Zjutraj je kikirikal petelinček in omare. Potem se je pretegnil in se pokakal, umil, potem se je obrisal in zobe umil in preoblekel ...*

Ostali so dosegli 1 točko pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe *Brundo se igra*, tj. zgodba brez strukture, npr. *Medvedek je spal. In je še vedno spal. Spal je in se igral. Odpru je vrata pa je vzel balon. In je šou vn. Še nekdo je zuni. Notr je bil tuki. Pol je bil spet zuni. Še je bil zuni pa notr spet.*

Pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* so otroci pripovedovali pod točko (A) večinoma zgodbe, ki so dosegle 2 točki, tj. linearna razporeditev brez tematskih preskokov, npr. *Zjutraj je kikirikal petelinček in omare. Potem se je pretegnil in se pokakal, umil, potem se je obrisal in zobe umil in preoblekel. Potem si je skuhal nekaj medu in potem so mu čebelice prinesle še več medu. In potem si je obuval čevaljčke in ga je gledal ptiček skozi okno. In potem je hotel doseči balon pa ga ni ...*

Ostali otroci so pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* pod točko (A) dosegli 1 točko, tj. linearna razporeditev s tematskimi preskoki, npr. *Potem k je ustal, je spet bla nočka. Pol je kikiri je pol ustal. Potem si je umil zobke. Najprej je šel jest, pol pa umit zobke pa še enkrat spat. Potem k je hotel vzeti balončka, je ni mogel doseč, potem je pa prletelo ptiček na okno pa je reku: »Kaj hočeš?« ...*

Deklica 1 in deček 2 sta pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* pripovedovala pod točko (B) zgodbi, ki sta dosegli 2 točki, tj. ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ... npr. ... *Nato je ujel balon, se je obliznu in je odšel ven. Ujel je balončka, a ni šlo in si je nato prinesel stol in ga je uzal in šel ven z balonom. In potem so šli ven in so se igrali. Potem so rajali in potem so gledali okrog*

balona, ki ga je medo držal. Potem so skakali okrog njega in so ga lovili in potem je naredilo »pok!« ...

Ostali otroci so pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* pod točko (B) dosegli 1 točko, tj. dobesedno ponavljanje, npr. *Ko se je Medo zbudil, je zakokorikal petelin in pol je zasijalo sonce in je bil lep dan. Ko se je zbudil, je šel lulat, si umil zobke, se oblečt, se umit in pol je prišel na večerjo. Najprej je kupil, neee, in pol je tle in pol je tle in pol, ko je vse pojedel, je šel vn, si zavezal vezalke na čevljih in spustil balona in pol se je zavezal okoli drevesa, ne, »Kaj je to?« aaa, »Obešalnik!« okoli obešalnika in ni ga mogel prijeti ...*

Deček 5 je pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* pod točko (B) dosegel nič točk, saj je povedal nepovezano in nesmiselno zgodbo, npr. *Medvedek je spal. In je še vedno spal. Spal je in se igral. Odpru je vrata pa je vzel balon. In je šou vn. Še nekdo je zuni. Notr je bil tuki. Pol je bil spet zuni. Še je bil zuni pa notr spet.*

Tabela 4: Število doseženih točk pri koherentnosti in kohezivnosti

zgodbe z izmišljenim začetkom.

ZGODBA Z IZMIŠLJENIM ZAČETKOM	KOHERENTNOST Št. doseženih točk	KOHEZIVNOST Št. doseženih točk (A)	KOHEZIVNOST Št. doseženih točk (B)
DEKLICA 1	3	2	1
DEKLICA 2	1	1	1
DEKLICA 3	3	1	1
DEKLICA 4	1	1	1

DEKLICA 5	0	0	0
DEČEK 1	3	2	1
DEČEK 2	2	2	2
DEČEK 3	1	1	1
DEČEK 4	1	1	1
DEČEK 5	1	1	1

Iz tabele je razvidno, da so pri pripovedovanju zgodbe z izmišljenim začetkom otroci bili najslabše ocenjeni. Deklica 1, deklica 3 in deček 1 so pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe dosegli 3 točke, tj. zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov, npr. *Kravica je šla pol in je našla enga prijateljčka, zajčka, a zajček se jo je bal in jo ucvril jo. Pol je šla še naprej in je srečala petelinčka, petelinček se jo je prav tako kot zajček ustrašil. In pol je šla naprej. Mukica je pod drevesom čepela in je godrnjala: »Zakaj nimam nobenega prijateljčka?« Pol je pa prišel ježek in je rekel: »Sej lahko si moj prijatelj, prijateljica.« »Res, kdo pa si?« »Ježek, ime mi je Bežek.« Pol je tako dobila po imenu Mukica novega prijatelja.*

Ostali so dosegli nižje število točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe kot tudi pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe z izmišljenim začetkom. Zgodbe so pripovedovali brez strukture, dobesedno so ponavljali dele zgodb in zgodbe so pripovedovali s tematskimi preskoki.

2.8 GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV ANALIZE

V tem poglavju bom s pomočjo grafičnega prikaza predstavila rezultate analize, ki sem jo opravila v Vrtcu Kolezija.

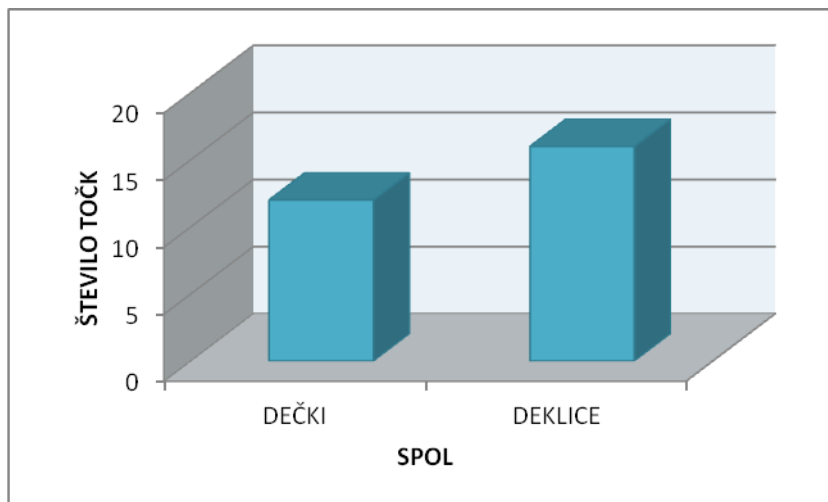
V vzorec so bili vzeti 4 štiriletni otroci in 6 šestletnih otrok, ki pripovedujejo zgodbo v treh različnih pogojih: ob slikanici *Mojca Pokraculja* (Koroška pripovedka, zapisal V.

Moderndorfer, ilustriral M. Manček), ob slikanici brez besedila *Brundo se igra* (ilustriral M. Manček) in ob prebranem začetku zgodbe, ki sem ga oblikovala v ta namen: *Za devetimi gorami je živela krava z imenom Kravica Mukica. Bila je zelo osamljena, zato se je odločila oditi na pot in poiskati nove prijatelje.* Vse tri dejavnosti sem ponovila z vsemi otroki, povedane zgodbe kasneje zapisala in ocenila po kriteriju avtorice L. Marjanovič Umek (2004: 50–52).

Otroci so pravljico prelistali in obnovili.

Graf 1: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe Mojca Pokraculja

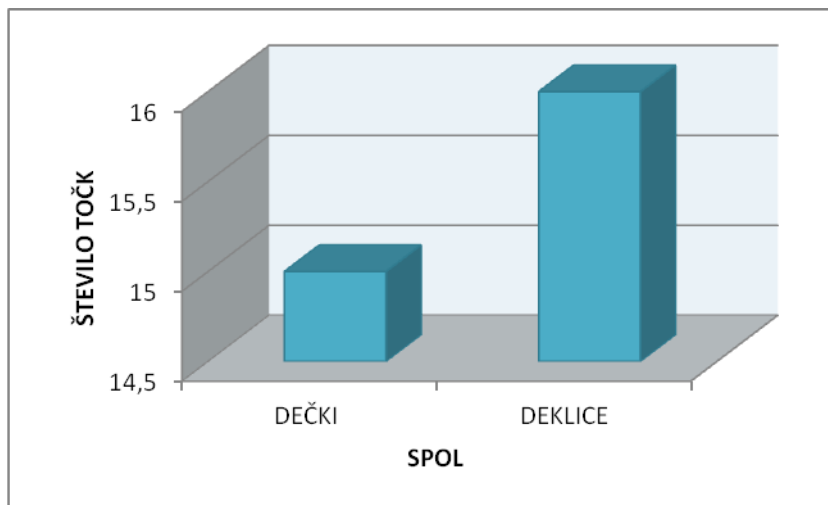
Pokraculja glede na spol.

Graf prikazuje število točk koherentnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Mojca Pokraculja*. Rezultati kažejo, da so deklice dosegle večje število točk kot dečki: dosegle so 16 točk, dečki pa 12 točk.

Graf 2: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe Mojca

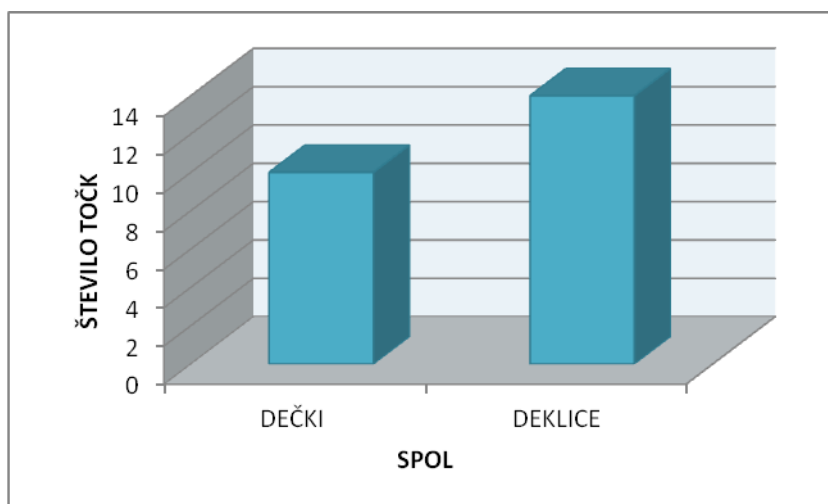
Pokraculja glede na spol.

Graf prikazuje število točk kohezivnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Mojca Pokraculja*. Rezultati kažejo, da so deklice dosegle večje število točk, tj. 16 točk, dečki pa 15 točk.

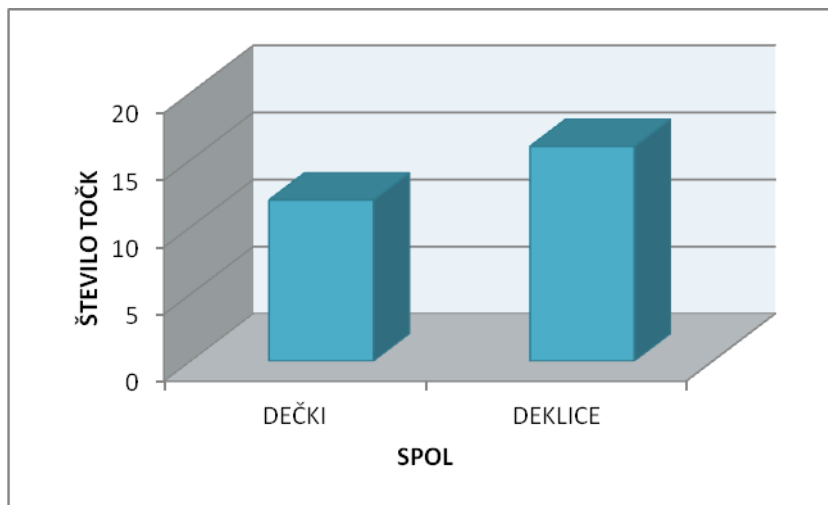
Graf 3: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe Brundo

se igra glede na spol.

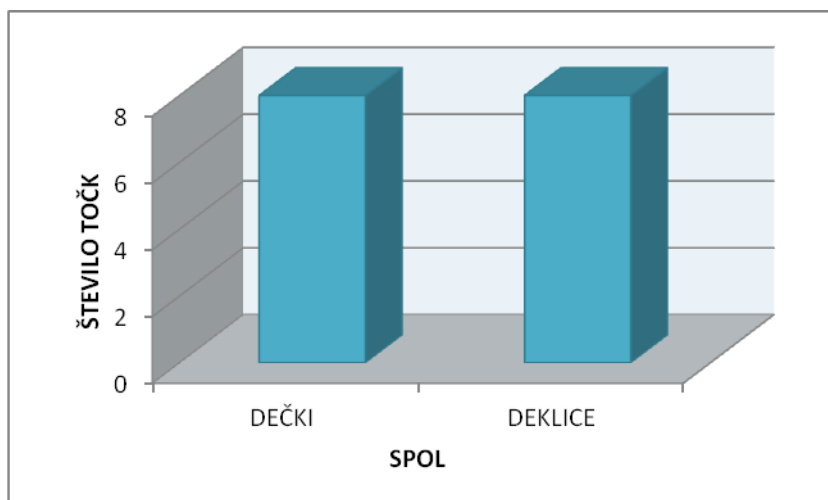
Graf prikazuje število točk koherentnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Brundo se igra*. Rezultati kažejo, da so deklice dosegle večje število točk, tj. 14 točk, dečki pa 10 točk.

Graf 4: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* glede na spol.

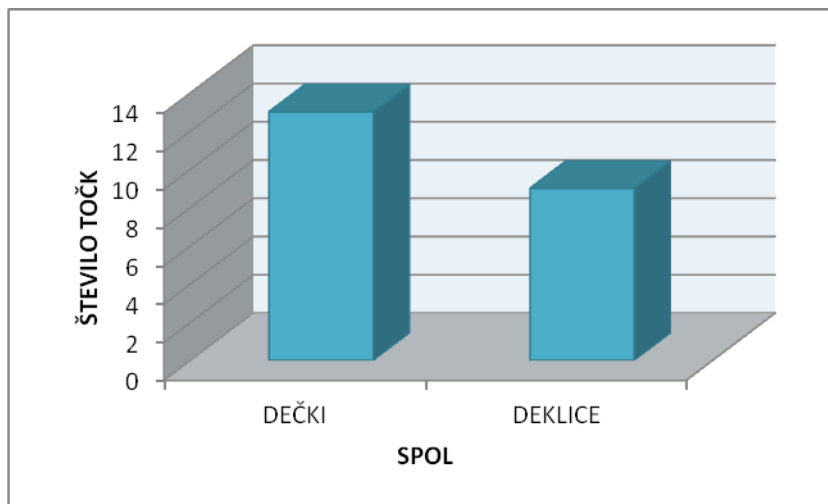
Graf prikazuje število točk kohezivnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Brundo se igra*. Rezultati kažejo, da so deklice dosegle večje število točk, tj. 15 točk, dečki pa 12 točk.

Graf 5: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe z izmišljenim začetkom zgodbe glede na spol.

Graf prikazuje število točk koherentnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri nadaljevanju izmišljenega začetka zgodbe. Rezultati kažejo, da so dečki in deklice dosegli isto število točk, tj. 8 točk.

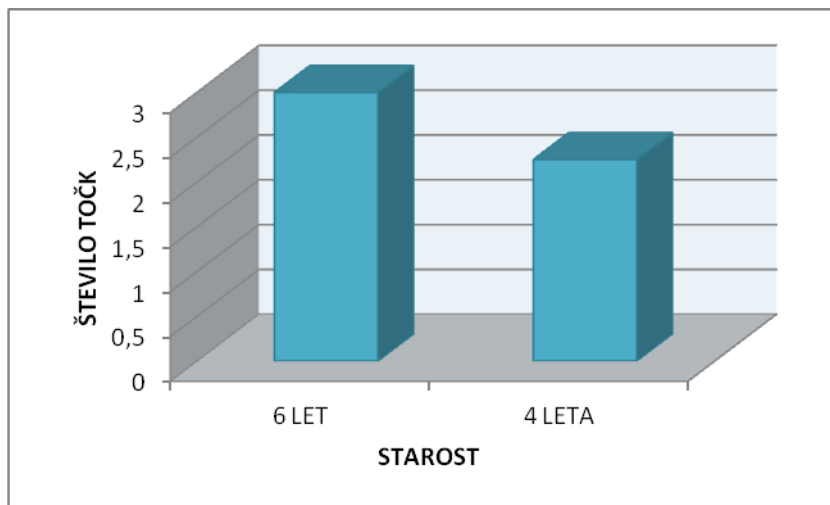
Graf 6: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe z izmišljenim začetkom glede na spol.

Graf prikazuje število točk kohezivnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri nadaljevanju izmišljenega začetka zgodbe. Rezultati kažejo, da so dečki dosegli večje število točk kot deklice, tj. 13 točk, deklice pa 9 točk.

Graf 7: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe Mojca

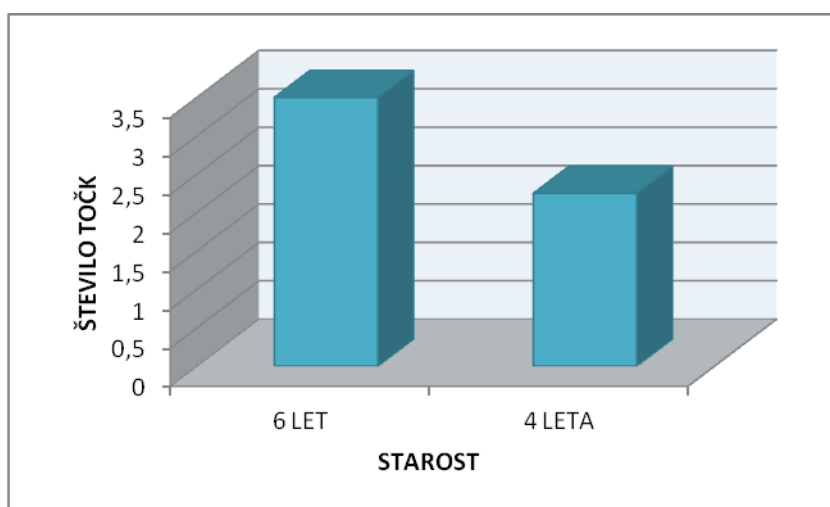
Pokrerculja glede na starost otrok.

Graf prikazuje število točk koherentnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Mojca Pokrerculja*. Rezultati kažejo, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki. Šestletniki so dosegli v povprečju 3 točke, štiriletniki pa so dosegli v povprečju 2,25 točke.

Graf 8: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe Mojca

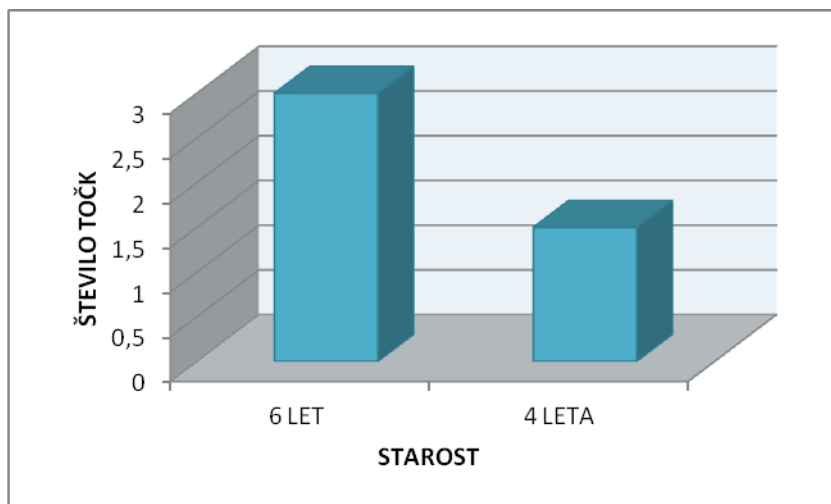
Pokrerculja glede na starost otrok.

Graf prikazuje število točk kohezivnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Mojca Pokraculja*. Rezultati kažejo, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki. Šestletniki so povprečno dosegli 3,5 točke, štiriletniki pa so povprečno dosegli 2,25 točke.

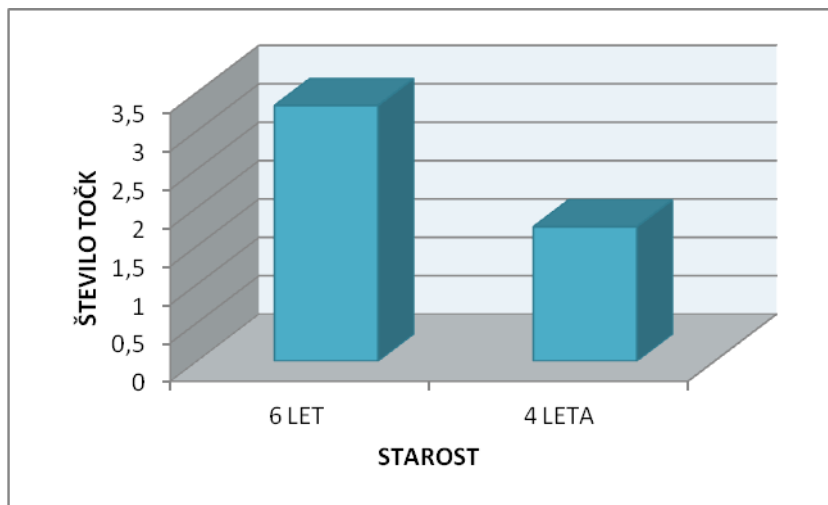
Graf 9: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti otrok zgodbe

Brundo se igra glede na starost.

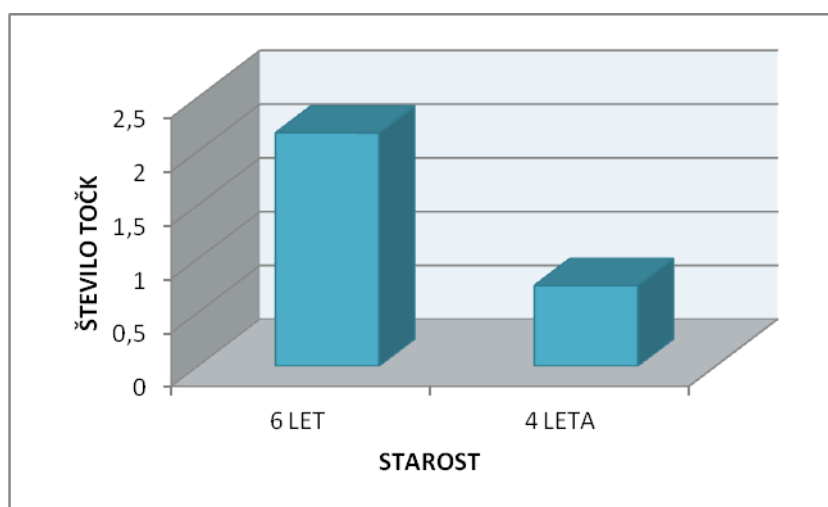
Graf prikazuje število točk koherentnosti, ki so jih deklice in dečki dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Brundo se igra*. Rezultati kažejo, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki. Šestletniki so povprečno dosegli 3 točke, štiriletniki pa so povprečno dosegli 1,5 točke.

Graf 10: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti zgodbe *Brundo se igra* glede na starost otrok.

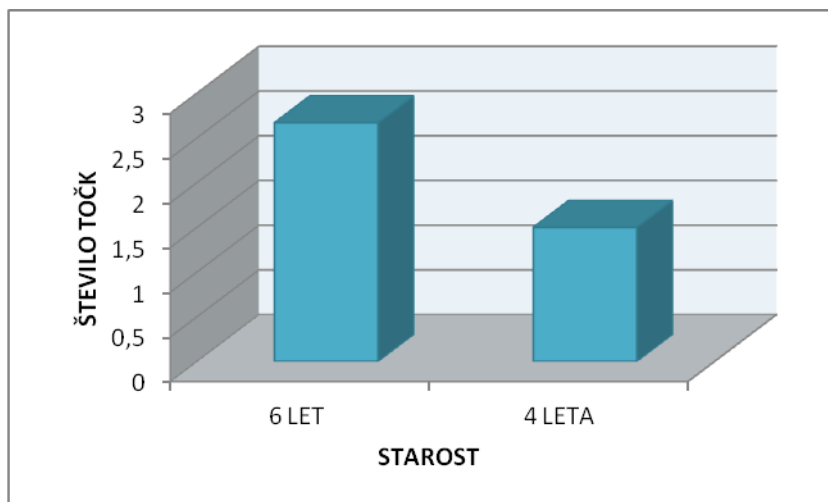
Graf prikazuje število točk kohezivnosti, ki so jih otroci dosegli pri pripovedovanju zgodbe *Brundo se igra*. Rezultati kažejo, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki. Šestletniki so povprečno dosegli 3,33 točke, štiriletniki pa so povprečno dosegli 1,75 točke.

Graf 11: Število doseženih točk pri ocenjevanju koherentnosti zgodbe z izmišljenim začetkom zgodbe glede na starost otrok.

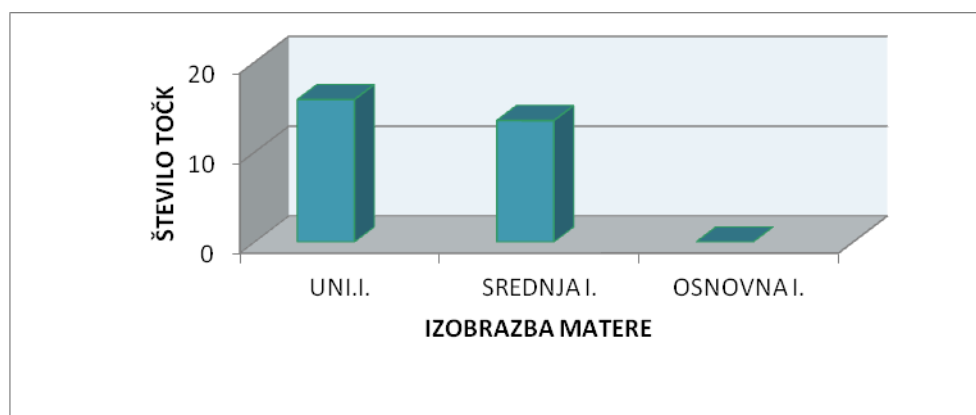
Graf prikazuje število točk koherentnosti, ki so jih otroci dosegli pri pripovedovanju zgodbe z izmišljenim začetkom zgodbe. Rezultati kažejo, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki. Šestletniki so povprečno dosegli 2,17 točke, štiriletniki pa so povprečno dosegli 0,75 točke.

Graf 12: Število doseženih točk pri ocenjevanju kohezivnosti z izmišljenim začetkom zgodbe glede na starost otrok.

Graf prikazuje število točk kohezivnosti, ki so jih otroci dosegli pri pripovedovanju zgodbe z izmišljenim začetkom zgodbe. Rezultati kažejo, da so šestletniki dosegli večje število točk kot štiriletniki. Šestletniki so povprečno dosegli 2,67 točke, štiriletniki pa so povprečno dosegli 1,5 točke.

Graf 13: Število doseženih točk glede na izobrazbo matere.

Graf prikazuje število točk, ki so jih otroci dosegli pri pripovedovanju zgodb. Rezultati kažejo, da so večje število točk dosegli otroci mater z univerzitetno izobrazbo, otroci mater s srednjo stopnjo izobrazbe pa so dosegli 2,33 točke manj. Otrok, katerih matere imajo osnovno izobrazbo, v raziskavi ni bilo.

2.9 SKLEPNE UGOTOVITVE

Z raziskavo lahko potrdim vse hipoteze, ki sem si jih postavila na začetku pisanja diplomske naloge. Dobljeni rezultati kažejo na to, da so deklice v povprečju boljše od dečkov pri pripovedovanju zgodb v vseh treh pogojih. Deklice so povprečno dobile večje število točk kot dečki tako pri ocenjevanju koherentnosti in kohezivnosti pripovedovanja zgodb. To pomeni, da deklice pripovedujejo zgodbe, ki so bolj strukturirane, bolj povezujejo časovno nizanje dogodkov v zgodbi ter že opisujejo misli in čustva junakov v zgodbi ter odnose med njimi. Zgodbo pripovedujejo brez tematskih preskokov, to pomeni, da je zgodba smiselno povezana, ima začetek in konec, uporabljajo že ponavljanja z zaimki oziroma pozaimljanje.

V raziskavi so se pokazala tudi odstopanja glede starosti otrok. Šestletni otroci so pripovedovali bolj koherentne in kohezivne zgodbe kot štiriletni otroci. Njihove zgodbe so bile ocenjene z večjim številom točk.

Tudi izobrazba matere vpliva na boljše pripovedovanje zgodbe, saj so bili otroci mater, ki imajo univerzitetno izobrazbo, bolje ocenjeni kot otroci mater s srednjo

stopnjo izobrazbe. Dobljeni rezultati tako podpirajo več raziskav (npr. Marjanovič Umek, 2005; Bornstein in Haynes, 1998; Fekonja in dr., 2005), v katerih so avtorji ugotovili, da se razlike v govornem razvoju kažejo tudi glede na to, kakšno stopnjo izobrazbe ima otrokova mati. Glede na rezultate, ki sem jih dobila, menim, da se matere z višjo izobrazbo bolj zavedajo, kako pomembno je spodbujati razvoj otrokovega govora. Otroka spodbujajo k pripovedovanju zgodb, skupaj prebirajo knjige, obiskujejo knjižnice, gledališke predstave ter se z otrokom veliko pogovarjajo.

Otroci so pripovedovali zgodbe v treh različnih pogojih. Ugotovila sem, da se zgodbe otrok med seboj razlikujejo tudi glede na pogoj, v katerem so jih otroci pripovedovali. Največ točk so dosegli pri pripovedovanju zgodbe o *Mojci Pokraculji*, tj. pripovedovanje zgodbe ob slikanici z besedilom, saj so si verjetno v veliki meri zapomnili besedilo, ki sem jim ga prebrala in so ga nato uspešno obnovili. Ob tem so jim pomagale simbolne slike, ki dopolnjujejo besedilo. Slabše so bili ocenjeni pri pripovedovanju zgodbe brez besedila z ilustracijami. Slikanica brez besedila vsebuje niz ilustracij, ki si sledijo v logičnem zaporedju in so dovolj sporočilne, da so otroci znali povedati zgodbo. Najmanj točk so dosegli ob prebranem začetku zgodbe. Menim, da je manjše število doseženih točk rezultat tega, da pred seboj niso imeli nobene slikovne predloge, ki bi jih usmerjala k pripovedovanju zgodbe.

Kako na pripovedovanje otrokove zgodbe vpliva število let vključenosti v vrtec, nisem mogla preveriti, ker v vzorcu, ki sem ga naključno izbrala, ni bilo otrok, ki bi bili v vrtec vključeni kasneje, saj so bili vsi vključeni že od prvega leta starosti.

Dobljeni rezultati v povprečju sovpadajo z že narejenimi raziskavami tako pri nas kot tudi v tujini. Glede na majhne razlike doseženih točk v nekaterih delih raziskave npr. med deklicami in dečki, med štiriletniki in šestletniki in relativno majhnem vzorcu otrok raziskave ne morem posplošiti na celotno populacijo otrok.

Menim, da bi bili rezultati raziskave veliko bolj natančni glede na spoznanja, ki sem jih pridobila med raziskavo, če bi bila narejena na večjem številu otrok in širšem geografsko-socialnem okolju.

3 LITERATURA

Batistič Zorec, M. (2006). *Teorije v razvojni psihologiji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Dolinšek – Bubnič, M. (1999). *Beri mi in se pogovarjaj z mano*. Ljubljana: Založba Epta.

Fekonja, U.. *Kontekstualni dejavniki otrokovega govornega razvoja*. *Sodobna pedagogika*, dec. 2005, št. 5, str. 56–122.

Kranjc, S. (1999). *Razvoj govora predšolskih otrok*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Kranjc, S., Marjanovič Umek, L. in Fekonja, U.. *Pripovedovanje zgodbe kot možni pristop za ugotavljanje otrokovega govornega razvoja*. *Jezik in slovstvo*, 2003, let. 48, št. 5, str. 52–63.

Kranjc, S. (2006). *Poglavja iz skladnje otroškega govora*. Domžale: Založba Izolit.

Kropp, P. (2000). *Vzgajanje bralca*. Tržič: Založba Učila.

Kurikulum za vrtce (2007). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Lipnik, J., Matič, R. (1993). *Metodika govorne vzgoje*. Maribor: Založba Obzorja Maribor.

Marjanovič Umek, L. (1990). *Mišljenje in govor predšolskega otroka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Marjanovič Umek, I., Fekonja, U., Kranjc, S.. *Pripovedovanje zgodbe kot pristop za ugotavljanje otrokovega govornega razvoja*. *Psihološka obzorja*, 2004, let. 13, str. 43–64.

Marjanovič Umek, L., Zupančič, M., Fekonja, U., Kavčič, T., Svetina, M., Tomazo Ravnik, T. in Bratanič, B. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Razprave Filozofske fakultete.

Marjanovič Umek, L., Kranjc, S. in Fekonja, U., (2006). *Otroški govor: razvoj in učenje*. Domžale: Založba Izolit.

Marjanovič Umek, L.. *Govorna kompetentnost malčkov in otrok kot napovednik zgodnje in kasnejše pismenosti*. *Sodobna pedagogika*, jan. 2010, str. 28–45.

Marjanovič Umek, L., Fekonja Peklaj, U. in Pečjak, S. (2012). *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Skubic, D. (2004). *Pedagoški govor v vrtcu in prvem razredu devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta v Ljubljani.

Žnidarič, D. (1993). *Otrokov govor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

4 PRILOGE

Priloga 1: Mojca Pokraculja

a) Deklica 1

Nekoč je živela Mojca Pokraculja in je pometala in je najdla med pometanjem krajcar. Kupila je piskarček. Zbudilo jo je: »Tok, tok, tok!« Mojca Pokraculja je jezno rekla: »Kdo je?« In je bla lisica: »Zunaj piha burja, mraz je!« »Kaj pa znaš?« »Jaz znam šivat.« In ji je odprla vrata. »Mojca pokraculja, prosim, odpri mi vrata, zunaj piha burja!« »Kaj pa znaš?« »Mesar sem!« In mu je odprla vrata. »Mojca pokraculja, prosim, odpri mi, zunaj piha burja!« In je vprašala: »Kaj pa znaš?« »Čevljar sem.« In ga je spustila notr. »Mojca Pokraculja, zunaj piha burja, prosim, odpri mi!« »Kaj pa znaš?« »Krojač sem.« In mu je odprla. »Mojca pokraculja, zunaj piha burja, odpri mi!« »Kaj pa znaš?« »Drvar sem.« Jutri so usi zaspali, medtem je šel volk nabirat med in ga je lepo očistil, nato ga je pospravil v lonec. Lisica je med tem ... ponoči je lisica jokala, da jo je trebušček boli. Mojca Pokraculja ji je rekla, da si gre skuhat kamilice. In je in je trikrat rekla, ker jo je bolel trebuh, naj si gre skuhat kamilice. A ona si ni kuhala kamilic, lisica je vidla, kje ima Mojca Pokraculja spravljen med, zato ga je polizala do kraja. Drug dan je bil preper: »Ti si to polizal, jaz ne, ti si to polizal, ne, nisem, ti si!« In so se naprej preperal. Volk je rekel: »Pejmo uležat se na hrib in odprl usta, unmu k prleze med prleze vn iz ust, tisti ga je pojedu!« In lisici je vn prteku med in je ubogega zajčka namazala spečega okoli ust. In potem je zajček se ležal. Usi so ga lovili, zajček ma zdej spet, zajček ... polomljene tačke. Mojca Pokraculja pa žalostna sedi pred piskarčkom.

b) Deklica 2

Nekoč, ko je bila, je pometala hišico pa je najdla krajcar. Nato si je kupla piskarček in zaspala. Zuni je bila burja pa mraz pa je potrkala lisica: »Tok, tok, tok, tok.« »Kdo je?« »Lisica, Mojca Pokraculja, lahko me spustiš?« »Če kaj znaš!« »Šivilja sem!« »Pridi.« Obe sta zaspali. Potem k sta se prvič obrnili, je

potrkal volk: »Tok, tok, tok.« »Mojca pokrajculja, lahko me spustiš v tist piskrček, vzuni je burja in mrz.« »Za kaj znaš!« »Mesar sm!« Spustili so ga not. Potem je spet potrkalo, to je bil medved: »Mojca pokrajculja, lahko, prosim, me spustiš?« in tako je izvede in pač če kaj znaš: »Čevljar sem!« »Ok, pojdi not.« Pol je spet potrkalo, to je bil zajček: »Mojca pokrajculja, me lahko spustiš not?« »Če kaj znaš!« »Krojač sem!« »Pa pridi.« Potem je spet nekaj potrkalo. Bil je srnjak: »Mojca Pokrajculja, me spustiš noter, zunaj piha burja in mraz je?« »A kaj znaš?«, »Drvar sem!« »Pa pridi not.« Ponoči je lisico bulel trebuh. »Auuu!« »Kaj pa je, lisica?« je rekla Mojca Pokraculja. »Trebuh me boli,« »Pojdi si skuhat kamilic!« Pa je šla. Ni skuhala kamilic, ampak je vedela, kam je dala med in ga je polizala do kraja. Tako zjutraj so se grebli, kdo je polizal med. »Ti si polizal med! Ne, pač pa ti, ti, ti si polizal med, ne, ti!« Potem je pršla lisica. Mojca Pokraculja je rekla: »Ti pa še malo pospi, ker te je ponoči bolel trebuh« In pol je rekel volk: »Gremo vn in se uležmo in bo enmu prišel med in bomo pol vidli, kdo je.« In so se res na ulegli, zajček je in je lisici ušel med iz tebuha in ga je namazala zajčku in putem so se ulegli in so videli zajčka in putem so šli za hitro tekli za njim. Zajček pa je tekel, kolikor je mogel in si nato zlomil sprednje tačke. Tako ima še danes polomlene tačke spredne.

c) Deklica 3

Mojca Pokraculja je nesla in nesla, »ne«, nesla, »čaki, čaki!« Mojca Pokraculja je nesla in ko je nesla, je najdla piskerček. Od tega piskerčka si je pa kupla, »ne, ne, ne« nesla je krajcar, pol je od tega krajcarja kupila piskrčk. In ko je trdno zaspala, jo je neko trkanje zbudilo: »Oooo, Mojca pokraculja, spusti me, slana je in zmrzujem.« Mojca Pokraculja je rekla: »Kaj znaš?« »Šivilja sm,« In pol jo je spustila not. Ko so pa sladko spet zaspali, je spet nekdo zaupil: »Oooo, Mojca Pokraculja, prosim, spusti me not, zmrzujem, mesar sm.« In Mojca Pokraculja ga je spustila. Ko so še enkrat zaspali, je pa še en zatulil: »Mojca Pokraculja, pridi, slana je, jaz sem pa medved in zmrzujem zunaj, prosim, spusti me.« »Kaj znaš?« je Mojca Pokraculja rekla. »Čevljar sem.« In je še medveda spustila. Potem je pa še nekdo tulil pa se je Mojca takole razjezila. »Mojca Pokraculja, prosim, spusti me, zajček sem, zmrzujem v slani.« »Kaj znaš?« je rekla Mojca Pokraculja.

»Krojač sem,« je rekel zajček, pol je še njega spustila in pol je še nekdo vpil. »Mojca Pokraculja, prosim, spusti me, zmrzujem, zuni je slana pa drvar sm.« Mojca Pokraculja ga je spustila in pol so sladko zaspali. Pol je zjutraj je pa Mojca Pokraculja vsakemu prijatelju dala delo. Tako so vsi delali, volk je pripravljaj slastno večerjo, je vzel panj in je zaklal čebele pa še potem med naredil. Tako so potem zvečeri zaspali. Sredi nočo je lisica zajavkala: »Av, av trebuh me boli!« Mojca Pokraculja je rekla: »Pejdi si skuhat kamilic!« In lisica je šla. In pol je še enkrat rekla: »Av, av, že spet me boli trebuh!« In tako je lisica šla trikrat si skuhat kamilic, lisica sploh ni kuhala kamilic, ampak je vedla, kje je Mojca Pokraculja dala med in ga celga pojedla. Zjutraj je pa Mojca Pokraculja rekla: »Ker te je ponoči bolel trebušček, kr zdej leži in počivaj. Ampak v kuhinji je bil prepir: »Ti si polizal med, ne, ti si, ti si, ne!« In pol je volk reku: »Vem, pojdimo se sončit udzun, odprimo na široko usta in kdo je pojedu med, mu bo kapljalo iz ust.« Tako so tudi naredili. In pol so zaspali in pol je pa lisici kapljalo iz ust in pol se je zbudila in namazala zajčka okoli ust, pol je še ona brez skrbi zaspala. V tem času so se pa vsi zbudili in so vidli, da zajčku teče in vsi so rekli: »Ti si, ti si!« In zajček si je zlomil dve prednji nogi, roki in Mojca Pokraculja je ostala sama v piskerčku.

č) Deklica 4

Mojca Pokraculja je pometala po hiški in najdla krajcar in kupila piskerček. In zopet jo je zbudilo trkanje in pol je Mojca Pokraculja rekla, da lahko pride, če kaj zna in je rekla: »Švilja sem.« In pol ko je potrkalo, je prišel volk, Mojca pokraculja ga vpraša in je povedal, da je mesar in ga je spustila. Pol jih že spet zbudilo trkanje na vrata: »Mojca Pokraculja, spusti me, medved sm, čevljar, spusti me.« Mojca je spustila. In pol jih je že spet zbudilo trkanje na vratih in je prišel zajček in potrkal je in ga je Mojca Pokraculja vprašala, kaj zna. »Krojač sm.« Mojca ga je spustila notr. In pol je bila Mojca pokraculja jezna in že spet je potrkalo: »Mojca Pokraculja, odpri mi, ker burje ne prenesem.« »Če kaj znaš, ti odprem.« In pol je vse goste dajala, da vsi gosti delajo. Jedli so med, pol so vsi šli spat. Lisica je rekla: »Mene pa trebuh boli.« In pol je Mojca Pokraculja rekla, naj si gre kamilice kuhat. In tako dolgo je javkala in pol si ni kuhala kamilic, je vedla, kam je dala Mojca Pokraculja med, zato ga je polizalal do kraja. Pol je nastal veliki hrup in

volk je rekel: »Vsi se uležimo na travo in odprta usta bomo mel.« Pol pa so že vedeli, zajčku je kapljalo, med iz ust in pol pa so tekli. Mojca pa je že spet ostala sama v piskrčku.

d) Deklica 5

Mojca Pokrajculja je pometala hiško. In je našla zlatnik, z njim si je kupila piskrček in je šla spat. Potem je potrkalo: »Tok, tok, tok, tok!« Bila je lisica, lisica Zvitorepka. »A lahko prespim pri tebi?« »Če kaj znaš!« je rekla Mojca Pokrajculja in ji je odprla. »Tok, tok, tok!« je spet potrkalo, bil je volk. Mojca ga je vprašala: »Ali ali kaj znaš?« Volk ji je rekel: »Mesar sem.« In mu je odprla. Potem je še enkrat potrkalo: »Tok, tok, tok!« Bil je medved. Mojca ga je vprašala: »Kaj znaš, potem ti odprem?« Medved je rekel: »Čevljar sem.« Potem mu je Mojca spet odprla. Potem je spet potrkalo: »Tok, tok!« Bil je zajček. Mojca ga je vprašala: »Kaj znaš?« »Šivati znam kot krojač.« In mu je odprla. Potem je mimo prišel srnjak: »Tok, tok!« je spet potrkalo. Mojca ga je vprašala: »Kdo si in kaj znaš?« Srnjak je rekel: »Srnjak sem!« Potem mu je odprla. Potem je ugotovila, da potem je lisica zatulila: »Au, mene pa trebuh boli!« Mojca Pokrajculja ji je rekla, naj si gre skuhat kamilice. Potem jo je spet začel trebuh boleti. Mojca ji je spet spet rekla: »Pejt. Pejt si kamilice skuhat.« Ampak lisica ni, ampak lisica si ni šla kuhat kamilice. Šla je v kuhinjo in polizala ves med, ki ga je volk iz panja dal ven, ko je pa ... Ko je polizala ves med, se je ulegla in šla spat. Zjutraj, zjutraj so vsi podivjali, ko so videli, da v loncu ni medu. Potem je nekdo rekel: »Ti si ga polizal, ker si medved in za večerjo si si ga polizal, si ga polizal, ko smo mi šli spat in te nismo videli!« Potem je lisica videla, da se vsi prepirajo. Potem je volk dejal: »Ej no, pejmo se usi ulešt, ko bomo videli ko ... komu se cedi, cedi med iz ust, bomo videli, kdo bo!« In ko smo, ko so šli vsi lepo ležat na travnik, je lisica, medtem ko je zajček spal, mu je namazala na gobček med. In je cedil se iz trebuščka. Potem ko so vsi videli, da se cedi slina, ne, med iz zajčkovih ust, so, so začeli teči za njim. Potem si je zajček zlomil sprednje tačke.

e) Deček 1

Mojca pokraculja je pometala, ko je pometala, je vidla med smetmi krajcar. Zato si je kupila piskrček, pol je v njem zaspala. Vmes ko je že zaspala, jo je zbudilo trkanje. »Kdo je?« je vprašala Mojca Pokraculja. »Jaz, lisica.« A Mojca Pokraculja ni bila kar tako, vprašala jo je, kaj zna: »Jaz sem šivilja!« »No, v redu, pol pa pridi, najdi si prostor, kotiček, kjer boš zaspala.« Komaj sta zatisnili oči, je že spet nekdo potrkal: »Kdo je?« je jezna vprašala Mojca. »Jaz, volk, izučen mesar sem.« »No, pol pa še ti pridi.« Komaj so spet zaspali, jo je spet zbudilo trkanje, »Kdo je?« »Jaz sem, medved, zunaj piha in burja brije, pusti me k sebi.« »Kaj znaš?« »Izüčen čevljar sem.« »No, pol pa še ti pridi, upam, da se ne bo še naprej zgodilo!« je rekla Mojca. Komaj so zatisnili oči, je spet nekaj zatrkalo: »No, kdo je spet?« »Jaz sem, zajček, zunaj brije burja, vzemi še mene k sebi.« »Naj bo, kaj znaš?« »Šivati znam kot krojač.« »No, pol pa še ti pridi.« Legli so in spet nekdo trka na vrata: »Sem srnjak.« Ko je slišala, da je izučen mizar, ga je še njega spustila k sebi. Vsi so pol zaspali, zjutraj je pa Mojca rekla gostom, naj gredo na delo. Lisici je pa rekla: »Ti si pa odpočij, k si celo noč šla po piskrčku.« Volk je zaklal nekaj osjih panjev, vmes pa je v piskrčku naredu pretep. »Ti si ga polizal, ne, ti!« Volk je reku: »Čakajte, zunaj je sonce, zakaj ne bi nastavili soncu in odprli usta.« Vmes ko so vsi že zaspali, je lisica namazala, ker ji je iz ust pritekla strd in je zajčku namazala gobček. Ubogi zajček je spal in pol, ko so se vsi zbudili, so vidli, da ima zajček namazano strd in so ga začeli loviti in tako je tekel, da si je polomil roke. Zato ima zajec par sprednjih nog krajši od zadnjega. Mojca Pokraculja pa je tako ostala sama in je bla žalostna pred svojim piskrčkom.

f) Deček 2

Mojca Pokraculja je najdla kovanec za v svoji hiši. Pol ponoči je pihala burja, potrkala je lisica in je jo je spustila not. Pol je še volka in medveda, srnjaka in zajčka. Zjutraj je vsem dala delo. Ponoči je lisica polizala med. Potem so se prepirali, kdo je polizal med in pol je pa volk rekel, da grejo vsi na travo, se sončit in enmu bo priteku med. In pol je lisica namazala zajčka in pol so za njim šli in pol

je Mojca Pokraculja ostala sama. Zajčku pa nikoli več niso zrasle prednje polomljene noge.

g) Deček 3

Mojca Pokraculja je pometala in med pometanjem je našla piskrček. Razveselila se ga je in je takoj opotekla v trgovino, da bi si kupila piskrčk. Ko si ga je kupila, je lezla vanj in lepo zaspala. Potem ponoči je nekdo potrkal na vrata. Bila je lisica in jo je Mojca Pokraculja vzela pod streho. Potem je še nekdo potrkal, bil je volk in potem je še on lahko pridel pod streho. In potem je še nekdo potrkal na vrata in to je bil medved. In potem je Pokraculja rekla, da lahko pride še on v hišo. Potem je še nekdo potrkal na vrata, bil je zajček, znal je šivati in potem je Mojca Pokraculja še njega vzela. Potem je bil še srnjak in je tudi njega vzela. Potem je volk šel, je lepo nekaj čebelic pobil in jih lepo otrebil, med pa je pospravil v lonce. Potem ponoči je lisica zastokala in ji je Mojca Pokraculja rekla, naj si gre kuhat kamilice. In potem je lisica šla, ampak si ni skuhala kamilic, hodila je, trikrat je šla, vendar je vzela med. Zjutraj so se vsi grdo pačili: »Ti si pojedel, ne, ti, ne, ti!« Potem je pa volk dejal: »Naj vsak leže in komur se bodo cedile sline, tisti bo bil. Lisici je kapljal med in potem si ga je obrisala in ga dala zajčku. Potem oni so lovili vsi zajčka, ker so videli, da mu iz gobčka gre med. In potem je Mojca Pokraculja ostala sama. Zajček si je polomil sprednje tačke. In potem mu niso zrastle nikoli več.

h) Deček 4

Mojca Pokraculja pometala, cekin, potem je nekdo potrkal na vrata, je bla lisica bla. Pa je šla v piskerček. Veter je bil. Zaslišal je glas. Volk. Medved. Potem so se odpravili na delo. Naredili so ... med so naredili, k so čebele ulovili. Volka je bolu trebušček pr lisici. »Pol vzemi še malo čaja pa pejd v kuhinjo, pejd si še enkrat iskat čaja!« Potem je še enkrat šla iskat čaja. »Kdo je vse med pojedu, ti si vse pojedu!« je reku lisak. Potem je lisica zbudla zajčka, pa je reklo sonce: «Pusti

*ga!« Tuki so tekli, da so ujeli zajčka pa ga slekli, pol so hitro ... pol je rekel zajček:
»Jst nisem kriv!«*

i) Deček 5

Mojca Pokraculja je pometala hišico in je najdla kovanček. Lisica je prišla. Volk je pršou. Medved. Zajček. Srnjak. Volk, med. Lisica je zastokala, da jo boli trebuh. Mojca je rekla, naj si gre skuhat kamilico. Lisica je polizala med. Zajček je pojedu med.

Priloga 2: Brundo se igra

a) Deklica 1

Je bil dan in je medo ustou pa ga je petelin zbudil. Posijalo je sonce in se je medo zbudil. In se je umil in se je umivu po obrazu in roke. »Mislm!« Najprej je ustal iz postelje in se je umil po obrazu in in roke. Naprej, naprej, pol si je umil zobe, se je obleku in je šel na kosilo. Najprej je čakal na med in so ga prinesle čebele in ga je potem polizal. Nato je ujel balon, se je obliznu in je odšel ven. Ujel je balončka, a ni šlo in si je nato prinesel stol in ga je uzal in šel ven z balonom. In potem so šli ven in so se igrali. Potem so rajali in potem so gledali okrog balona, ki ga je medo držal. Potem so skakali okrog njega in so ga lovili in potem je naredilo »Pok!«. Potem je medo jokal in so se spomnile živali, da bojo nove balončke kupile in je res. Medotu so dale balončke in je šel in so skup in je skupaj z balončki odletel v zrak. In potem je tako visoko prišel, da so ga sra ... da so mu srake popokale vse balone in je padu in je padu v koš za smeti. Potem so, potem so se veselili. Od zdaj naprej je imel medo svojega balončka.

b) Deklica 2

Nekoč je živel medo Brundo. Najprej je bila noč in je spal, dolgo in dolgo je bila noč, potem je končno bil jutro, ampak medo je kar spal in spal. Petelin je

zakikirikal: »Kikiriki, kikiriki!« In noč je zbežala. Že je rekel, medvedek pa kar ni še s ni ustal, še zmeraj je spou. Potem je končno rekel: «Zdaj bom pa ustou, aaa!» je zazihal in šou, si je skuhal zajtrk. Se oblekel, zobe umiu in potem je šou po med in si ga je dou za zajtrk. Potem si je zavezal čevlje in hotel balon uzeti, a je bil previsoko. Stol je hotel pa ga je dosegel. Takrat je hitro stekel ven in odpru vrata in šeu vn. Tam pa tam pa vse živali ovce gugale, ovni šli nekam in pujsi pa u mivki. Osliči gledali, kozi se pa ni dalo nič, kokoši tam na igrišču, kačice so se zvijale, mravle hodile tam ko kokoši, papige tudi tam kr kokoši, krt je pa okopaval svojo hišo, krava pa žaba sta se gugali in zajček je bil mel eno kolo in se je vozu. Podgana in miška in muca sta se lovili. Kuža je tekel za njima, so se vsi lovili trije. Mačka in kuža sta se tam plesala ptička letela če čebela je delala: » Zzzzz, bzzzz!« je delala in tako naprej. Potem so vsi hotli njegov balon, vsi so se grebli, ker mu je ušou, potem je rekel: «Ta balon je,« ko so ga videli z balonom, je raca rekla: »Ga ga, ta je moj, ga ga!« Muca je rekla: »Mijav, ne ta je moj!«, »Uou, uou, moj je!« »Muuu, moj!«, »liiii, moj je!« je rekla miš. Zajček je rekel: »Aaa, ne, ne, moj je!« »Beee, beee, moj je!« to je rekla ovca. «Uuu, uuu, moj, moj je.» In potem so se grebli, pulli so ga in je zletel v zrak in na koncu »Pok!» je nerdilo in je počil. Takrat je mali medo Brundo jokal, potem so bili nazadne usi žalostni, ker so hoteli vsi balon in so vsi nekaj iskali. Potem vsi so iskali balone, da bi dali medotu Brundotu in potem jih je mel že tok, pa je bil srečen, da je kar odletel nazaj in pol je letel in letel in letel ... in je bilo »Pok, pok, pok, pok in pok.« Takrat so bile črke in je se držal tam in potem je padel direkt o smetnjak. Potem je spet dobil balon in so usi rekli: »Bravo!« Kričanje je bilo in so rekli: »Bravo, bravo, bravo, bravo, bravo!« In potem je še mali medvedek Brundo je rekel: »Bravo!«

c) Deklica 3

Ko se je Medo zbudil, je zakokorikal petelin in pol je zasijalo sonce in je bil lep dan. Ko se je zbudil, je šel lulat, si umil zobke, se oblečt, se umit in pol je prišel na večerjo. Najprej je kupil, neee, in pol je tle in pol je tle in pol, ko je vse pojedel, je šel vn, si zavezal vezalke na čevljih in spustil balona in pol se je zavezal okoli drevesa, ne, »Kaj je to?« aaa, »Obešalnik!« Okoli obešalnika in ni ga mogel prijeti. In je šel na stol in ga dol dal in potem je šel čez stopnice z balonom v roki

in potem je šel na igrišče, se igral s svojimi prijatelji in potem pa je pokazal balone vsem in vsi so ga hotli prijeti, vsi so šli v krog in vsak ga je dobil enkrat, potlej so si ga podajali in podajali in pol je veliki bik počil balon in vsi so se ustrašili in bik je zaprl oči, ampak to ga niso zbežali, ampak so ostali na svojem mestu in jokali. Jokal pa je največ Mali medvedek. Pol sta se neki zmenili, da bodo neki prižgali, luč in pol je šel najprej kužek iskati družga balona pri sebi in mačka pol pa pujsek in kužek ga ni našel, ampak samo vžigalnice, mačka je šla v smeti, ampak je vidla samo eno vrvico, pujsek je pa dal denarček za balončka in pol so pa kupili novega balončka. Vsi so ga dobili, samo bogi medvedek ni dobil in je bik dal njemu tri balone pa še eno roko balon in pol je pa on poletel v zrak in nihče ga ni mogu dati dol, samo ptice so priletele, pol so pa poskušale pokniti še tele balone, da bi lahko se spustil dol! Ampak! In pol mu je uspelo, poknili so balone in pol je naravnost v smetnjak prišel. To pa! On je hotel iti vn, toda smetnjak se je zapru in ni mogel več iti vn in tako mu je smrdelo in pol je pa ... še enkrat odpru vrata in pol si je še on lahko odpru usta, mislim roke in pol so bili vsi srečni in pol so ga pogledali. Medvedek je s svojim balončkom odšel domov.

č) Deklica 4

Je spal pa je sonček in pol se je zbudil, ko je zakikirikal, ko Brundo ni slišal. Pol si je umival zobke in pol so mu čebelice prinesle med, ga je jedel. In pol je želel balončka in je pršov ptiček in je rabil stol in je rekel: »Nč ne rabim tebe, bo že stol pomagal.« Stol si je dal in je pohitel z balončkom. Pol so se v vrtcu igral, Brundo se je tud igral. Pol so vsi plezali, plesali in se igrali pa je krava rekla kokoškam: »Mislim, da ne vem, kaj zdej z Brundotom.« Pol pa so vsi nekaj delali, vsi so se igrali. Pol je Brundo jokal. In Brundota so nesli baloni. In mog so mu dal, zajčka in kroge. In pol so ga res rešili. Pol se je držal, držal kokr so hitro morali. Brundo je pa bil zdaj končno v smetih pa ni maral, da je v smetih.

d) Deklica 5

Medo Brundi je ustal, se je pretegnu in šel v kopalnico. Potem se umil, zobe umil, se preoblekel in je šel in šel čebelam naročit, naj mu prinesejo med. Potem, potem se je igrou, ampak ni dosegel, ampak mog dosegel svojga, svojga rumenega balona. Šel je po stol, da bi ga dosegel. Potem se je šel ven igrat, šel je v vrtec, potem so se skupaj igrali. In pol so se igrali. Potem je medvedku balon ušel. Je poču. Jokal je, ker je videl, da je balon počil. So kupli novega. Pa je nov in so si razdelili in so kupli nov, nove balone potem so si skupej razdelili balon. Ko so videli, mog ... so rekli prijatelji od Brunda od Brundka pticam, naj ga prinesejo dol z baloni. Ptice so zelo težko prinesele in Brundka. Potem so s ptičjimi kluni, s ptičjimi kluni popokale vse balone. Medvedek Brundek je padel mog a v smeti. »Nnnnk nnnnk, tom, ham!« Ostal je samo še eden balon, rumen.

e) Deček 1

Mali Brundo je spal in čez okno ga je gledala luna. Ko je bilo jutro, je zaspano gledalo sonce. Pol pa, skozi vrata je rekel: »Kikiriki!« petelin. Brundo se je zbudil. Najprej se je pretegnil, pol ga je tiščalo lulat in je šel lulat. Pol si je umil roke in pol si je umil še obraz, se je obrisal, si umil zobe, se preoblekel in šel jesti. Si zavezal slinček, čebele so mu prinesle med, zlile so ga v lonček, medo se je razveselil meda in začel jesti. Ko je vsega pojedel, je zavezal čeveljčke, pol ga je ptiček pozdravil in mu je takole pokazal s prstom, naj pride ven. Je hotel še balončka vzeti, a ga ni dosegel, pol je probal s stolčkom, ga je dosegel in ga nesel ven. Pol so bili ptiček, miši, putke in zajčki in žabe in krave in osli in pujsi in konjički in tudi mačke in kužki in črvički pa tudi betke in koze pa gosi pa mravlje pa črv pa krt. Pol je pa Brundo reku, da se lahko žogamo. Oni so se žogali, bik je hotu neki z glavo in ga je počil. Pol je Brundo bil žalosten in je jokal. Pol je kuža se domislil, naj grejo vsi iskati balone, oni so kupl balone in veliko balonov so mu dali, toliko, da je kr poletel. Pol so ptiči poklni balone in »Pok, pok, pok!« in pol je padu v koš za smeti in pol je »Tum in tlesk,« Brundo se je pol pokazal tak vessel, pol je pa reku: »Adijo, adijo.«

f) Deček 2

Medvedek je spal. Bil je dan, medvedek je še zmeraj spal. Bil je dan, medvedek se je zbudil. Vstal, se je oblekel, šel kakat, natočil vodo, si umil roke, obraz, se oblekel, umil zobe in potem so čebele prišle in je popil med. Mmmmm, skakal je, da bi dosegel balon, potem si je prinesel stolček, ga vzel in z balonom šel po stopnicah. Prišel je v park, tam je bilo veliko živali. Potem je začel plezat, guncat, v peskovniku je gradil grad, potem je pa videl balon, vsi so ga mog imet. Pustil ga je in balon je ušel. Krava ga je po nesreči z rogovi počila in medvedek je začel jokati. Hotel ga je popraviti, ampak ni šlo. Potem so ga kupili, vsi so enga in potem je šel kr v zrak. In potem so prišle štorke, so mu popokale balone, on je padel na tla, v smetnjak. In potem je ostal zadnji rumeni balon.

g) Deček 3

Medved je spal in je videl luno in potem je spal in je videl sonce. Zjutraj je kikirikal petelinček in omare. Potem se je pretegnil in se pokakal, umil, potem se je obrisal in zobe umil in preoblekel. Potem si je skuhal nekaj medu in potem so mu čebelice prinesle še več medu. In potem si je obuval čevljičke in ga je gledal ptiček skozi okno. In potem je hotel doseči balon pa ga ni. Šel je na stol pa ga je dosegel, potem je tekel po stopnicah dol. In potem sta z mamo šla v park. Vsi so vriskali, kako je bilo super. In potem čez nekaj časa se je družina, ampak ne vse živali, tudi bik se je. In potem je medvedek jokal in potem je rekel: »Hočem domov!« In potem so mu rekle druge živali: »Ne!« Vse vesele. Potem so mu vsi prinesli balone in potem je on kr letel z baloni, gor in je kričal: »Na pomoč!« In potem so mu ptiči predrli balone in je padel. In potem so zraven njega leteli in je padel v koš. In potem se je žalostno poslovil in šel.

h) Deček 4

Nekoč je živel medo Brundo in je bla nočka. Potem k je ustal, je spet bla nočka. Pol je kikiri je pol ustal. Potem si je umil zobke. Najprej je šel jest, pol pa umiti zobke pa še enkrat spat. Potem k je hotel vzeti balončka, je ni mogel doseči,

potem je pa prletelo ptiček na okno pa je reku: »Kaj hočeš?« Pa je pomagu odvezati balon. Potem ko se je šel igrat, je potem pršel ... so se igrali vsi. Potem k so hotl meti balončka, so razpočili balončka. Pol se je joku, pol bo novga balončka meu. In ga je neslo v zrak. Vsak mu je dal enga balončka. K je šel pit, je potem ... vrvica v koš. Pol so bili veseli, da je dobil novga balona.

i) Deček 5

Medvedek je spal. In je še vedno spal. Spal je in se igral. Odpru je vrata pa je vzel balon. In je šou vn. Še nekdo je zuni. Notr je bil tuki. Pol je bil spet zuni. Še je bil zuni pa notr spet.

Priloga 3: Zgodba z izmišljenim začetkom.

Za devetimi gorami je živela krava z imenom Kravica Mukica. Bila je zelo osamljena, zato se je odločila oditi na pot in poiskati nove prijatelje.

a) Deklica 1

Hodila je in hodila. Pa je pršla do ene hiške. Notr je bla ena punčka pa jo je pol Kravica Mukica vprašala: »Kaj pa delaš?« Punčka je rekla: »Igram se z medvedkom.« Kravica Mukica je rekla, če se lahko tud ona igra. Punčka je rekla: »Lahko, kr prid notr.« Pa sta se igrali. Pol pa so pršli še zajček pa medved pa lisica pa so se skupi igral. Kravica Mukica je bla zelo vesela, ker je najdla nove prijatelje.

b) Deklica 2

In pol in je šla naprej v gozd in je srečala lutkico, ki je ležala tam, ki ju je en otrok zgubil. Eni je bilo ime Kris, eni pa LiLi je, sta mela vsaka lutko. In Lili je izgubila to lutko, potem je našla in potem je srečala Lili. In je povedala, da je to lutka je oživela, ker vsa, ker je mogla nastopat in je vidla, da kar neki sama govori, ampak Kris je rekla, da to ona govori. Ta lutka je pa neki bruhala pa tam pa je govorila in

zato ji je mog a Lutka je oživela. Pol je, je ker je pol je rekla, da nej bo rajš šužen, Lili pa Kris snej bosta šužni od ena lutka je bla pa tud Kris je mela eno lutko je, k je k je blo ime Nina. In pol je rekla Nina, da nej bosta šužni od nje, pol je šla hitr in je rekla, da če ne bosta ble, da bo zadušila njihovga psa in pol res nista pa je šla do psa pa ga je ni temu psu je blo ime Bevsk in je potem je Kravica Mukica je hitro prišla do te bajte in je vidla to lutko, kaj dela. In ona je imela zlo rada živali, zato je brcnla lutko hudobno in je in pol je ni mogla pa je pol šla nazaj v tisto hišo hitr, pol je, pol je šla med valarje pa je pol je, pa je pol en valar se zakotalil čez in je umrla, pol je pa še tista Lutka je oživela je, pa pol je pol prjela Lili pa je rekla, da naj bosta one dve pa res šužni, pol sta pa še mogli to ubit, k je bla tud hudobna in pol sta ubile in je blo use uredu pol.

c) Deklica 3

Ko sta poiskala prijatelje, se je veliko igrala z njim z njimi, ko pa so se malo skregali, se pa ni več igrala z njimi in pol je pa en njen prijatelj reku, naj se pobotamo. In pol so vsi rekli, da lahko. Pol so se pobotal in so se spet igral, ampak v potoku je en prijatelj je padu in pol so šli še po njega, so morali iti in niso vedli, kako naj ga dajo, ga povlečejo ven iz vode pa so rekli: »En bo pobral eno palico in se bo un prijel za palico in ga bomo izvlekli ven.» Pol je pa res tako bilo, ampak ni pomagalo, ker voda je nesla in nesla in pol pa si je en zmisлил: »Mogoče bi rabli narediti čoln za njega pa bi se mi skočili v vodo in bi šli po njega in pol bi ga lahko šli vsi ven tamle na bregu in smo rešeni.» In pol je tako bilo pa so odšli. In pol je pač prišel en majhen zajček in pol nas je vprašal: »Kaj pa delate?« »Novi prijatelji smo in smo se najprej skregali, pol nam je pa en prijatelj padel v vodo in pol smo pa in zdej smo ga pa dali ven in se bomo igrali.« »Se lahko tudi jaz igram z vami?« »Seveda, da lahko!« In pol je še lisica prišla, ker je hotla pojesti zajčka. Je pa rekla: »Lahko prosim, zajček, da se midva igrava skupaj?« On je reku: »Ne, ker vem, da me boš pojedla.« »Sej te ne bom.« In pol je prišel volk in je pojedu lisico in je blo že konec. Vsi so potem že šli brez skrbi domov in so zaspali.

č) Deklica 4

Nekoč je živela kravica Mukica in je poiskala in je najdla in je najdla eno rožico in zajčka je še najdla. In pol je punčko najdla in ni hotla, da je od nje in je pol želela, k se ni več bala kravice Mukice in pol sta se poiskale še enga prijatla in sta najdle še enga fantka, ki je jokal in pol se ni več jokal in pol so skup šli še enga prijatla poiskat, še srnico so najdli in še ptička pol pa konjčka so najdl in samoroga. In pol so vsi skup šli v hišico in najdli zaklad, k so ga iskali po celmu svetu in po hišah. Vsi so dovolili, da gredo v hišo in najdli so pr samorogovi hiši so najdli zaklad. Ker jo je on skril nekje v svoji hiši, ker je pokazal, kam moraš it do njega.

d) Deklica 5

Ne morem se spomnt ... je šla na pot in najprej je šla v gozd, ampak tam ni bilo nikogar, potem je šla, ne morm se spomnt, kam je šla ...

e) Deček 1

Kravica je šla pol in je našla enga prijateljčka, zajčka, a zajček se jo je bal in jo ucvrl jo. Pol je šla še naprej in je srečala petelinčka, petelinček se jo je prav tako kot zajček ustrašil. In pol je šla naprej. Mukica je pod drevesom čepela in je godrnjala: »Zakaj nimam nobenega prijateljčka?« Pol je pa prišel ježek in je rekel: »Sej lahko si moj prijatelj, prijateljica.« »Res, kdo pa si?« »Ježek, ime mi je Bežek.« Pol je tako dobila po imenu Mukica novega prijatelja.

f) Deček 2

Šla je skozi gozd. V gozdu je srečala lisico, medveda, jelena, srnjaka in volka. Še zmeri je šla naprej, prišla je do polja, mmmm, kjer so se pasle krave. Izbrala si je eno prijateljico in to je to ...

g) Deček 3

Potem je šla do prijateljev in je iskala, dokler jih ni dobila. In potem je dolgo iskala in je našla zajčka, a ta ni hotel biti, potem volka, a ta ni hotel biti in potem je srečala volka in je bil in sta šla. Sta srečala lisico, ni hotela biti, sta srečala medveda, on je bil in potem se je kravica Mukica šla.

h) Deček 4

Kravica Mukica je zelo korajžna in potem je poklicala svoje prijateljčke. Igrali so se. Potem k so šli še noter, so pa jedli, pol še pili pa so. Potem k so šli spat, je ostala luč. Potem k so ostali, so še enkrat ... igrati se. Pol k so šli noter, so šli jest pa pit. Spet je ostala nočka.

i) Deček 5

Kravica ... zajčka pa sovo pa čarovnico pa lisico. Igrali so se. Potem je pa kravica rekla, da se bodo igrali nekaj drugega. Lisic je rekla, da se bodo spet nekaj družga igrali, potem pa je rekla ... zajček je reku, da grejo vn.